

RIKSDAGENS PROTOKOLL.

1893. Andra Kammaren. N:o 8.

Tisdagen den 21 februari.

Kl. $\frac{1}{2}$ 3 e. m.

§ 1.

Justerades det i kammarens sammanträde den 14 innevarande februari förda protokoll.

§ 2.

Härefter upplästes ett till kammaren inkommet protokoll, så lydande:

Protokoll, hållet inför statsrådet och chefen för kongl. justitiedepartementet den 20 februari 1893.

Landtbrukaren August Emil Baaz i Åby hade aflemnadt fullmägt, utvisande att han vid riksdagsmannaval, som den 15 innevarande månad hållits i Askims och Säfvedals härads valdistrikt af Askims, Vestra och Östra Hisings samt Säfvedals härads domsaga, blifvit utsedd till ledamot af Riksdagens Andra Kammare för tiden till den 1 januari 1894; och sedan berörda fullmägt funnits vara i föreskrifven form utfärdad samt vidare granskats af vederbörande fullmäktige i riksbanken och riksgäldskontoret, utan att desse mot fullmagten framställt någon anmärkning, beslöts, att protokoll öfver hvad sålunda förekommit skulle meddelas Andra Kammaren, hvarjemte fullmagten skulle till kammaren öfverlemnas för att hållas landtbrukaren Baaz till handa.

In fidem

Albert Petersson.

Jemte det protokollet lades till handlingarna, beslöts, att den ifrågavarande fullmagten skulle till herr Baaz återställas.

I sammanhang härmed skulle här antecknas, att herr Baaz denna dag ifrågagit sin plats bland kammarens ledamöter.

§ 3.

Till kammaren hade inkommit följande sjukbetyg, som upplästes:

1:o. Att kaptenen och riksdagsmannen herr A. Williamson till följd af contusion å venstra knäet är oförmögen att för närvarande utan svårighet röra sig. Detta varder på heder och samvete intygadt.

Varberg den $16\frac{1}{2}$ 93.

David Carlsson,
Stadsläkare.

2:o. Att ledamoten af Riksdagens Andra Kammare pastor L. Dahlstedt genom recidiv af influensa är sängliggande sjuk samt tillsvidare förhindrad att bevista Riksdagens sammanträden, intyggar
Stockholm den 20 februari 1893.

Henrik Berg,
leg. läkare.

§ 4.

Föredrogos och hänvisades till lagutskottet Kongl. Maj:ts nedannämnda propositioner till Riksdagen, nemligen:

med förslag till lag om stiftsstyrelse;

med förslag till lag angående ändrad lydelse af 1 kap. 1 § kyrkolagen;

med förslag till lag angående prestedens utbytande mot ett löfte:

med förslag till lag angående ändrad lydelse af 12 § utsökningslagen;

med förslag till lag angående ändrad lydelse af 15 kap. 24 § strafflagen;

med förslag till lag angående ändring i vissa delar af 22 kap. 6 och 7 §§ byggningsbalken; samt

med förslag till lag angående ändrad lydelse af 17 kap. 10 § handelsbalken.

§ 5.

Föredrogos och bordlades för andra gången:

konstitutionsutskottets utlåtanden n:is 1 och 2; samt

statsutskottets utlåtanden n:is 7 och 17.

§ 6.

Följande nya motioner afgåfvos, nemligen af

Herr *A. V. Ljungman*, n:o 210, med förslag till ändrad lydelse i vissa delar af regeringsformen, riksdagsordningen och tryckfrihetsförordningen; samt

Herr *E. A. Wijkander*:

n:o 211, angående ändringar i Kongl. Maj:ts förslag till lag om stiftsstyrelse; och

n:o 212, om skrifvelse till Kongl. Maj:t med begäran om framläggande af förslag till ändrade bestämmelser angående skolkonsistoriernas sammansättning m. m.

Dessa motioner bordlades.

§ 7.

Ledighet från riksdagsgöromålen beviljades:

Herr *A. Andersson* i Hakarp under 12 dagar fr. o. m. den 25 dennes.

och » *Ivar Månsson* » 10 » » » 21 »

§ 8.

Justerades ett protokollsutdrag.

§ 9.

Till bordläggning anmäldes Andra Kammarens första tillfälliga utskotts utlåtande n:o 1, i anledning af väckt motion om vissa ändringar i folkskolestadgan.

Kammaren beslöt, att detta ärende skulle å föredragningslistan för morgondagens sammanträde uppföras framför de ärenden, som blifvit tvenne gånger bordlagda.

§ 10.

Anmäldes och godkändes lagutskottets förslag till Riksdagens skrifvelse, n:o 5, till Konungen, i anledning af väckt motion om upphäfvande af frälsemäns rätt till särskildt forum.

Härefter åtskildes kammarens ledamöter kl. 2,48 e. m.

In fidem

Hj. Nehrman.

Onsdagen den 22 Februari.

Kl. 11 f. m.

§ 1.

Justerades protokollet för den 15 innevarande februari.

§ 2.

Till Kammaren hade inkommit följande sjukbetyg, som upplästes:

Att ledamoten af Riksdagens Andra Kammare ryttmästaren C. G. Bergendahl i sitt hem på Ryholm insjuknat i influenza, till följd hvaraf han för någon tid är förhindrad att infinna sig vid Riksdagens sammanträden, intygas härmed på heder och samvete.

Ryholm den 18 februari 1893.

Otto Tidholm.

Extra provinsialläkare i Töreboda distrikt.

§ 3.

Föredrogos, hvar efter annan, de vid gårdagens sammanträde aflemnade motioner, och hänvisades:

Herr *A. V. Ljungmans* motion, n:o 210, till konstitutionsutskottet; samt

Herr *E. A. Wikanders* motioner, n:o 211 till lagutskottet och n:o 212 till kammarens tillfälliga utskott n:o 1.

§ 4.

Föredrogs och bordlades för andra gången Andra Kammarens första tillfälliga utskotts utlåtande n:o 1.

§ 5.

Härefter föredrogs och bifölls bevillningsutskottets betänkande n:o 2, i anledning af väckt motion om ändring i förordningen angående stämpelafgiften den 5 september 1890.

§ 6.

I ordningen förekom härnäst lagutskottets utlåtande n:o 10, i anledning af väckta motioner om utsträckning af allmän åklagares åtalsrätt i vissa fall.

Punkten 1.

*Ang. ändrad
lydelse af 11
kap. 13 §
strafflagen.*

Uti en inom Andra Kammaren väckt motion, n:o 65, hade herrar *A. Olsson* i Mårdäng och *J. Andersson* i Ölsund föreslagit, att 13 § i 11 kap. strafflagen måtte erhålla följande förändrade lydelse:

Brott, som i 10 och 12 §§ sagdt är, må åtalas af allmän åklagare eller målsegande. Brott, som i 11 § sägs, må ej åtalas af allmän åklagare, der det ej af målseganden till sådant åtal angifves.

På anförda skäl hemställde emellertid utskottet i förevarande punkt, att motionen icke måtte af Riksdagen bifallas.

Efter föredragning af punkten anförde:

Herr *Olsson* i Mårdäng: Herr talman, mine herrar! Då lagutskottet har afstyrkt motionen så enhälligt, som det visat sig af dess betänkande, torde det vara i det närmaste öfverflödigt att här uppträda till försvar för densamma. Men då jag för min del icke alls af utskottets betänkande finner mig öfvertygad om, att vi i vår motion hafva begärt någonting för mycket eller oberättigadt, kan jag icke underlåta att här i korthet bemöta åtskilligt i lagutskottets betänkande.

För det första får jag då erkänna, att lagutskottet icke funnit sig föranlåtet att bestrida vare sig de öfverklagade förhållandena, hvarå vi velat råda bot, ej heller det berättigade i hvad vi för öfrigt i motionen framhållit. Men hvad jag icke kan erkänna och gilla, det är, att lagutskottet synes hålla före, att målsegande skulle vara mera kompetent att bedöma huruvida rättskränkningen vore af så allvarsam beskaffenhet, att staten för dess bestraffande behöfde inskrida. Efter mitt förmenande torde väl ändå allmänna åklagaren i det fallet vara mest kompetent.

Det förvånar mig också, kan jag säga, att lagutskottet kunnat påstå, att målsegandes yrkande på åtal eller på bestraffning af rättskränkning skulle få anses såsom kännetecken derpå, att rättskränkningen vore af den der allvarliga beskaffenheten. Jag förstår knappast hvad utskottet menar härmed. För så vidt jag kan finna, måste, för att åtal skall kunna anställas, rättskränkningen vara af den beskaffenhet, att den blir *brott* emot 10 och 12 §§ 11 kap. strafflagen. Är det nu fråga om en pröfning af brott eller rättskränkning inom ramen utaf hvad som kan hänföras till dessa paragrafer, då före-

Ang. ändrad
lydelse af 11
kap. 13 §
strafflagen.
(Forts.)

faller mig denna undersökning, denna gradering af brottens beskaffenhet, något egendomlig. Jag kan, som sagdt, därför icke alls gilla detta utskottets skäl och tror att det åtminstone icke har skadat vår sak. Jag vill ännu en gång framhålla, att, enligt min uppfattning, denna pröfning måste ovilkorligen röra sig omkring, huruvida det är en rättskränkning, som kan hänföras till brott, eller om det icke är så. Och är den ett brott, synes utskottets uttalande styrka min åsigt, att statens verksamhet bör inskrida, då rättskränkningen är af så allvarlig beskaffenhet. Men då är frågan den: är staten under nuvarande förhållanden i stånd att ingripa på sätt den bör? Nej, och det är just det som vi velat framhålla, att det *icke* är fallet; det är det, som vi anse böra afhjelpas.

Vidare säger utskottet: »Samhällets intresse i hemfridsbrottens beifrande torde enligt utskottets åsigt vid sådant förhållande vara tillräckligt tillgodosedt med nuvarande bestämmelse». — Ja, om man tager saken från den sidan, att nemligen den enskilde, hvars rätt blifvit kränkt, blir hjälpt dermed, att han, då han anser det nyttigt, anställer åtal, då må man väl erkänna, att nuvarande stadgande är tillfredsställande. Men om man tager saken från den sidan, som vi särskildt haft för ögonen, nemligen att vilja befordra den brottslige till välförtjent näpst, så är det stadgandet icke tillfredsställande. Ingen lärer väl kunna bestrida vårt påstående i motionen, att i de allra flesta fall underlåtes åtal just af fruktan för hämd. Om jag icke ville undvika att belasta protokollet allt för mycket, skulle jag kunna draga fram mångfaldiga exempel härpå från en tjugu- à tjugufemårig erfarenhet — så länge jag kan minnas tillbaka till och med — och jag förmodar att det finnes många inom denna kammare, som gjort samma bedröfliga erfarenhet.

Visserligen invänder man från åtskilliga håll, att man icke skall hålla så fasligt hårdt på, att den brottslige skall straffas. Det kan i vissa fall vara skäl för en sådan invändning, i synnerhet om man endast afser att kräfva hämd eller upprättelse af ett eller annat slag. Men om man har för afsigt att bestraffningen skall lända »den brottslige till straff och androm till varnagel» eller med andra ord, att den innebär en sorts uppfostran, och derpå syftar vår motion, då faller den invändningen helt och hållet.

För öfrigt skall jag be att få erinra derom, att vi icke klandra de nuvarande lagbestämmelserna i fråga om dessa brott, utan endast den omständigheten, att dessa lagbestämmelser så ofta icke få komma i tillämpning.

Vidare säger utskottet, att den af oss anmärkta omständigheten, »att endast ett fåtal hemfridsbrott pläga beifras, torde vidare icke — såsom motionärerna förmena — hafva sin grund deri, att dessa brott äro undantagna från allmänt åtal, utan beror fast hellre derpå, att de vanligast förekommande formerna af hemfridsbrott, nemligen de som omförmälas i 12 §:s senare moment, så nyligen som genom 1890

års lagstiftning belagts med ansvar» — — —. Nåja, det der kunde ju låta säga sig, om vår motion hade äsyftat endast hvad som förekommit under åren 1891 och 1892, men, som jag redan vidrört, grundar sig denna vår bedröfliga erfarenhet icke endast på hvad som händt under dessa två år, utan på en minst tjuguarig erfarenhet, och vid sådant förhållande synes mig denna anmärkning icke alls hafva någon befogenhet. Man skulle ju annars komma till alltför vådliga konsekvenser, om man skulle vilja hålla före, att brott, som begingos år 1889, ej blifvit åtalade på grund af 1890 års lagstiftning.

Ang. ändrad lydelse af 11 kap. 13 § strafflagen.
(Forts.)

Vidare säger utskottet, att det vore mindre följdrigtigt att, såsom vi gjort, göra en skilnad mellan de brott, som omförmälas i 10 och 12 §§, och dem, som omnämnas i 11 §. Jag skall i anledning häraf be att få nämna, att motionen, sådan vi i början uppsatte densamma, innebar, att ingen skilnad skulle göras mellan dessa brott. Men vid närmare pröfning funno vi, att brotten mot 11 § äro af så enskild beskaffenhet och dessutom så sällan förekommande, att vi voro fullt öfvertygade, att lagutskottet af det enkla skälet skulle finna sig föranlåtet att afstyrka motionen. Vi ströko därför denna paragraf. Då må väl ingen undra öfver, att vi anse det vara något egendomligt, att denna sak nu upptages som ett skäl för afstyrkande.

Och hvad vidare beträffar det, att brott som omnämnas i §§ 10 och 12 skulle vara identiska med brott enligt § 11, så synes mig detta vara — jag hade så när sagdt — en ny vetenskap. Att t. ex. smyga sig in i andras hus och det till och med i afsigt att våldföra, eller att kasta in fönster och på annat sätt ofreda, att ställa till oljud och oväsen i andras hus o. s. v., skulle således vara likställdt med att t. ex. den, som förlorar något af sin egendom, till äfventyrs — såsom fallet kan vara i Norrland — skogsprodukter, ved och dylikt, han då — såsom ock många exempel torde utvisa — med anledning deraf tar sig för att gå in i en annans vedbod för att söka efter det stulna. Skulle denne således vara likställd med den, som våldför sig på andra och därför ock bryter sig in i deras hus eller hem? Jag kan icke finna, hvori likställigheten här skulle bestå. Ännu mindre kan jag finna, att det »fel», som begås af en person, som eger rätt att göra husransakan, derigenom att han skulle råka glömma sig derhän, att han företager denna husransakan i olaga ordning — att, säger jag, detta »fel» är af samma beskaffenhet som de nu här nämnda, gröfre brotten. Jag får således äfven häremot afgifva min protest, då jag tror, att man icke eger rätt att likställa dessa brott, och att häraf i praktiskt hänseende skulle följa de svåraste konsekvenser.

Hvad saken i öfrigt angår ber jag få fästa herrarnes uppmärksamhet på en sak, som delvis föranledt oss att väcka denna motion, och det är att länstyrelsen i Gefleborgs län och landstinget i samma län vid dess senaste sammanträde upptagit denna fråga, särskildt med afseende å orsakerna till det vilda lif, som förts inom åtskilliga af Gefleborgs läns kommuner och äfven med hänsyn till hvad som möjligen

Ang. ändrad
lydelse af 11
kap. 13 §
strafflagen.
(Forts.)

vore att göra för att råda bot mot detta onda. Landstinget tillsatte en komité, bland hvars medlemmar finnas en ledamot af denna kammare jemte en f. d. ledamot, hvilken äfven är mycket väl känd. Dessa herrar hafva nu af kommunerna infordrat utlåtanden i syfte att utreda, hvori orsakerna till det onda ligger och huru detsamma må kunna botas. Så vidt jag har kunnat finna, ha de allra flesta kommunalstämmor, som hittills uttalat sig, yttrat den åsigt, att bland annat som bör göras måste äfven de lagbestämmelser skärpas, som afse de ifrågavarande brotten. Vi trodde det möjligen vara förenadt med stora svårigheter att få skärpta lagbestämmelser i frågan genomförda och ansågo oss därför gå de uttalade önskningarna till mötes genom att föreslå denna förändring, så att de bestämmelser, som finnas, måtte bli tillämpade, till den kraft och verkan det hafva kan.

På grund af hvad jag nu haft äran anföra, torde det icke förefalla någon underligt, om jag trots det enhälliga afstyrkandet djerfves yrka afslag å utskottets hemställan och bifall till vår motion.

Herr Bruzelius: Herr talman, mine herrar! Förevarande motion berör, som kammaren behagade finna, fråga om utsträckning af allmän åklagares åtalsrätt till de förbrytelser, som beskrivas i 11 kap. 10 och 12 §§ strafflagen. Dessa förbrytelser bestå enligt 10 § deri, att någon bryter annans hemfrid derigenom, att han med våld eller eljest emot hans vilja intränger i dennes hemvist, vare sig gård, hus eller fartyg, eller vägrar att derifrån, efter tillsägelse, sig begifva, eller ock dit sig insmyger eller der gömmer sig undan, utan att kunna skäligen anledning dertill visa; och enligt 12 § deri, att någon af ondska slår in fönster i annans hus eller kastar i annans gård, hus eller fartyg in sten eller annat eller ock kastar sten eller annat å annans hus, bultar eller gör annat våld derå, eller kommer oljud eller oväsende åstad i annans gård eller trädgård.

Som bekant indelar vår strafflag brotten i fråga om åtalsrätten i tre klasser. Första klassen utgöres af sådana brott, som åklagare eger att å tienstens vägnar beifra, andra klassen af sådana, som åklagare får beifra endast i det fall, att de till åtal angifvas af den förörrättade, målseganden, och tredje klassen af sådana, som icke få åtalas utan af målseganden. De i 10 och 12 §§ af 11 kap. beskrifna förbrytelser få enligt nu gällande lag icke åtalas af allmän åklagare, såvida de icke till åtal angifvas af målseganden.

Vid den indelning, som lagstiftaren gjort af brotten i fråga om åtalsrätten, har han naturligtvis noga afvägt karaktererna af de olika brotten. Derfor bör man, innan man besluter sig för ändring i de uppställda reglerna och synnerligast innan man inrymmer under allmän åtalsrätt förbrytelser, som för närvarande äro derifrån undantagna, undersöka, huruvida det slag af förbrytelser, hvarom sådan fråga uppstår, verkligen är af den beskaffenhet, att statens verksamhet för dess bestraffande bör inträda, äfven om den förörrättade alls icke påyrkar

deras beifrande. Nu har lagutskottet, som mig synes, på goda grunder ansett, att beträffande brott, hvarom nu är fråga, det bör vara målseganden sjelf och icke allmän åklagare, som skall ega pröfningsrätt, huruvida målsegandens hemfrid blifvit störd eller icke på något af de i paragraferna beskrifna sätt. Förmenar målseganden, att hans hemfrid blifvit sålunda kränkt, har han enligt nu gällande bestämmelser alltid utvägen att påkalla åklagares medverkan för brottets beifrande. De skäl, som motionärerna framhållit och den föregående talaren upprepat till stöd för en lagförändring, synas mig icke vara synnerligen starka. De skulle bestå deri, att hemfridsbrott af denna art föröfvas i stor omfattning, men i ett jemförelsevis obetydligt antal fall beifras. Anledningen till detta förhållande söka motionärerna dels deri, att okunnighet skulle råda hos allmänheten derom, att särskild angivelse behöfdes för att få åklagare att ingripa, och dels deri, att målsegande, som kände lagens bestämmelser, afhölle sig från angivelse af fruktan för hämd från brottslingens sida. Om det verkligen förhåller sig så, som i motionen uppgifves, att endast ett fåtal hemfridsbrott af ifrågasvarande art beifras, tror jag, att anledningen dertill är en annan, än den motionärerna framhållit. Jag tror nemligen, att anledningen är dels den, som lagutskottet i sitt utlåtande framhållit, att de vanligast förekommande formerna af hemfridsbrott, eller de som beskrifvas i sista momentet af 12 §, före 1890 icke straffades, men nu äro belagda med straff, dels ock vidare den, att det lyckligtvis i allmänhet förhåller sig så, att människor äro benägna för godvillig uppgörelse, när rättskränkningen ej varit af desto större betydelse.

Om motionärernas förslag skulle blifva lag, att åklagaremagten skulle oberoende af målsegandens vilja hafva lof att ingripa, komme detta att i många fall hindra en förlikning mellan den brottslige och målseganden. Den brottslige kunde, åtminstone hvad ansvaret beträffade, icke ingå förlikning med målseganden, emedan han ju ej visste, om icke åklagaren i allt fall komme att ingripa för att få honom bestraffad — och detta skulle kunna hända i ett så obetydligt fall, som om förbrytelsen t. ex. bestått deri, att någon bultat å annans hus eller kastat in en sten i annans trädgård. Jag tror för min del, att exempel nog icke saknas, att äfven från allmän åklagares sida det ovisanitet emellanåt kunnat spåras.

På dessa och de af lagutskottet i öfrigt anförda skäl ber jag att få yrka bifall till lagutskottets utlåtande.

Härmed var öfverläggningen slutad. Efter af herr talmannen gifna propositioner å de olika yrkandena, biföll kammaren utskottets hemställan.

*Ang. ändrad
lydelse af 11
kap. 13 §
strafflagen.
(Forts.)*

Ang. rätt för
allmän åkla-
gare att åtala
vissa oredlig-
hetsbrott.

Punkten 2.

Herr *Jan Eliasson* i Skuttungeby hade i en inom Andra Kam-
maren väckt motion, n:o 15, föreslagit ändring i 21 § af 22 kap.
strafflagen, i syfte att ställa under allmänt åtal de arter af oredlighets-
brott, för hvilka i §§ 11 och 14 af nämnda kapitel stadgas ansvar.

Utskottet hemställde emellertid under förevarande punkt, att icke
heller herr *Jan Eliassons* motion måtte vinna Riksdagens bifall.

I fråga härom anförde nu:

Herr *Eliasson* i Skuttungeby: Herr talman, mine herrar!
Det har förefallit mig, att den föreliggande och af lagutskottet af-
styrkta motionen icke förtjenat att, som man säger, begravas i tysthet,
och det är med anledning häraf som jag tagit mig friheten uppträda
för att säga några ord.

Utom de skäl, som jag i motionen anført, tillåter jag mig nu
andraga några andra, och vill då fästa kammarens uppmärksamhet
derpå, att de i lag stadgade straffens ändamål jemväl torde vara att
bekämpa brottsligheten såsom en social eller samhällig företeelse. Kan
man säga att brottslighet bekämpas, när det icke är tillåtet att straff-
bara försonllningar släppas under allmänt åtal? Nej visst icke. I fråga
om brott af den art, som nu åsyftas, kan man icke spåra i nu gäl-
lande lag, att någon annan än målsegare anses vara den lidande; men
man kan då säga detsamma om stölder, nära nog af hvad beskaffen-
het som helst. Man torde likväl, efter min tanke, icke få förbise,
att försonllning, förskingring och dylikt äro brott, som till sina följder
äro förstörande äfven för samhället. De äro brott, hvarför strafflagen
bestämmer strängare straff än många andra, hvilka stå under allmänt
åtal. Man får ej, efter min uppfattning, tro, att dessa brott endast
angå den enskilde personen, eller att de mera äro att anse såsom
privatangelägenheter, då målsegares underlåtenhet af åtal är ett trots
emot straffs ändamål, som åstadkommer missaktning för allt hvad la-
gar heter. Utan allt afseende torde icke heller böra lemnas, att måls-
egares vilja är härvidlag bestämmande, och detta i fråga om brott,
hvarför straffarbete och förlust af medborgerligt förtroende äro stad-
gade; men viljan är ju ingen landsrätt, och kanske det äfven ligger
sanning i ordspråket som säger, att den som tål det onda främjar det
ock. För egen del kan jag dessutom icke anse det höra till en god
lagstiftning, om tillämpning af lag medför, att den som förskingrar
mycket kan slippa alldeles, då en annan som förbrutit sig med obe-
tydligheter blir strängt straffad. Lägges nu äfven härtil, att man
kan med skäl frukta det en målsegare, som, dertill berättigad, beifrar
sådana brott, i en snar framtid kommer att af mängen anses såsom
obarmhertigt, om icke värre, och man icke kan vänta annat, i fall
ingen lagförändring sker, än att förskingring och försonllning komma

att än mera ökas, så torde det kunna sättas i fråga, om icke tiden är inne då en förändring är nödvändig.

Det gifves, efter min uppfattning, en annan sida af saken, som torde förtjena beaktande. Brott af den beskaffenhet som är i fråga kunna ock begås emot bolag, arfvingar och föreningar eller, kortare sagdt, emot ett flertal målsegare, och det har visat sig att domstolarne icke varit ense angående åtalsrättens utöfning i dessa fall. Erkännas torde det ock, att lagen härutinnan icke är tydlig och bestämmande. Tänkbart är ju, att icke alla kunna hafva samma mening, och någons åsigt måste i så fall undertryckas, någons, ja till och med samhällets rätt kränkas. Vore det så, att allmän åklagare hade åtalsrätten, då skulle den brottslige icke så ofta undgå det straff, som honom i lag är ålagdt; men nu kunna förnillningar och förskingringar desto säkrare begås, som den brottslige med temlig vissert antaga, att de icke blifva befrade eller kunna det, om någon försigtighet eller förberedelse begagnas, eller om vänner och väns vänner tråda hjälpande emellan. Annorlunda ställer det sig ofta för den fattige, för det simplare tienstehjonet, som är utan både huld och skyld.

Ang. rätt för allmän åklagare att åtala vissa oredlighetsbrott.

(Forts.)

En annan omständighet synes mig vara svårigheten att uppdraga en i alla händelser tillfredsställande gräns emellan hvad som skall betraktas som stöld eller förskingring. Det har i praxis visat sig, att sedan en angivelse blifvit gjord till allmän åklagare om ett tillgrepp, vid undersökningens afslutande, — i följd af förhållanden, till hvilka den anklagade stått till målseganden — gerningen blifvit rubricerad såsom förskingring, oaktadt den från början ansetts vara stöld. Är icke manne detta ett bevis om att lagen ej är tillfredsställande.

Såsom skäl för afstyrkande anför lagutskottet, att samma fråga förehaft vid 1890 års riksdag, men äfven då af utskottet afstyrkts, och hvilket vunnit Riksdagens godkännande. Jag kan icke neka mig deremot genmäla, att förnillningar och förskingringar icke då voro så allmänna som nu, ja kanske icke heller så skickligt genomförda och försvarade som hvad någon gång på sista tiden egt rum.

Jag skall icke yttra mig om ett uttalande i utskottets utlåtande angående privata hänsyn, då detta förefaller mig oklart och kanske kan tydas på mer än ett sätt. Hvad jag likväl tviflar på är, att sagda uttalande utgör något motiv för främjandet af lagarnes helgd. Och då utskottet, nära nog utan reservation, afstyrkt motionen, så, och ehuru mitt förslag till sitt mål är likartadt med det som framlades 1890 af lagberedningen, högsta domstotens majoritet och Kongl. Maj:t, skall jag likväl icke tillåta mig något yrkande för närvarande, och intill dess sig visat att jag för mina åsikter fått understöd.

Herr Boëthius: Jag skall be att äfven få yttra några ord angående motionen och utskottets utlåtande.

Jag vill erkänna, att det kan vara svårt för personer, som hafva andras medel om hand, att alltid undvika sammanblandning med egna

Ang. rätt för
allmän åkla-
gare att åtala
vissa oredlig-
hetsbrott.

(Forts.)

affärer. Jag vill erkänna, att härigenom mången ganska oskyldigt kan råka i olycka. Jag vill till och med erkänna, att det förslag, som motionären har framställt, möjligen kan öka faran härför. Om utskottet på grund af dessa skäl hade afstyrkt motionen, skulle jag kunnat förstå det, ehuru jag ändock icke kunnat dela dess uppfattning. Ty det må vara sant, att många fall, som skulle kunna rubriceras såsom oredlighet i värden af anförtrodt gods, kunna vara ganska oskyldiga — jag tror dock, att det härvidlag finnes en verklig gräns, och att bortom den gränsen ligga många fall, som innebära de mest upprörande rättskränkningar. Det synes mig då olämpligt, att den verkligt skyldige skall gå fri för deras skull, som icke hafva begått något verkligt brott. Jag menar, att lagstiftningen bör kunna fixera denna gräns och träffa dem, som stå på den brottsliga sidan derom.

Det är emellertid icke det nämnda skälet som utskottet anfört för afslag, utan det har andragit några andra skäl, af hvilka ett par synas mig vara sådana, att jag för min del icke kan underlåta att inlägga en gensaga deremot. Jag vill dock härvid erkänna, att dessa skäl icke äro uppfunna af det nuvarande lagutskottet, utan hafva framställts af 1890 års lagutskott. Men då utskottet förklarar sig gilla denna 1890 års lagutskotts uppfattning, måste utskottet anses vara ansvarigt äfven för dessa skäl.

Ett af dem lyder på följande sätt: »Dessa brotts beskaffenhet vore icke sådan, att det allmänna rättsmedvetandet påkallade deras bestraffning, då målseganden vore villig att nedlägga sin talan». Det synes mig i sanning förvånande, att man kan upprepa något sådant efter åtskilliga erfarenheter, som gjorts under de föregående åren.

Om någon begår en stöld emot en fullkomligt främmande person — ja, då vet lagen icke utaf någon skonsamhet. Då är det ett brott, som upprör det allmänna rättsmedvetandet, så att åklagaremagten *skall* ingripa. Men om en person åtnjuter högt förtroende af en annan och så missbrukar detta förtroende till att begå en stöld — ty det är dock i många fall eu verklig stöld — ja, då skall det vara en sak, som icke stöter det allmänna rättsmedvetandet, då föreligga enligt utskottets uppfattning förmildrande omständigheter. Jag nödgas erkänna, att om det allmänna rättsmedvetandet är sådant, måtte mitt rättsmedvetande stå i mycket dålig samklang dermed.

Härtill kommer äfven en annan omständighet. De personer, som begå stölder mot främmande, göra det ofta drifna af den bittraste nöd. De kunna ock vara eller äro vanligtvis okunniga människor, som kanske icke hafva så klar insigt i sin handlingns innebörd. Men de personer, som missbruka ett gifvet förtroende för att bestjåla dem, som visat dem förtroende, handla vanligtvis icke till följd af bitter nöd, utan för att tillfredställa sin njutningslystnad eller drifna utaf en guldtörst, som bringar dem att kasta sig i de orimligaste spekulationer. Dessa personer äro ock vanligtvis bildade och borde der-

för kunna förstå betydelsen af hvad de göra. Nu är det dock så, att om en fattig och obildad stjäla något af en ringa summas värde, *skall* den allmänna åklagaren inskrida. Men om en bildad person i goda omständigheter försnuillar stora summor och gör detta med missbrukande af ett gifvet förtroende, så är det icke något, som stöter det allmänna rättsmedveandet, så att lagen behöfver ingripa. Jag undrar sannerligen icke på, om på grund af åtskilliga händelser under de senaste tiderna en sådan uppfattning kunnat sprida sig, som att här icke vore likhet inför lagen. Ty för personer med vanlig uppfattning kan det verkligen mången gång se ut, som om den enda förmildrande omständighet, som gör att försnuillaren går fri, är den att han tillhör en högre samhällsklass. Jag för min del anser det emellertid vara ett af de allra olyckligaste förhållanden, om den uppfattningen skulle göra sig gällande, att i vårt land icke finnes likhet inför lagen.

Det andra af utskottet upprepade skäl, mot hvilket jag nödgas uppträda, är detta: »Vid brott af ifrågavarande slag kunde det emellertid vara för målseganden ganska *fördelaktigt* att ingå på en förlikning». Ja, det kan väl hända. Men om här föreligger en verkligt grof rättskränkning, tror jag icke man har rätt att taga hänsyn till hvad som är för målseganden fördelaktigt, utan då gäller det att häfda lag och rätt gent emot den brottslige. Vid andra brott som begås tages icke sådan hänsyn till målsegandens fördel, och den kan icke få blifva bestämmande för statens straffrätt, när verkliga brott föreligga.

Hvad den föreliggande motionen angår, måste jag erkänna, att jag icke är tillräckligt juridiskt bildad för att kunna bedöma, om den utväg, som här är föreslagen, är den allra lämpligaste. Men jag anser mig ändock böra yrka bifall till motionen, och det af följande skäl.

Tvenne medlemmar af lagutskottet, dess ordförande och en annan jurist, hafva reserverat sig och dervid anför, att de »allena på den grund biträdt det beslut, som af lagutskottet vid punkten n:o 2 blifvit fattadt, att de af de uttalanden, som inom utskottet i frågan förekommit, ansett sig berättigade sluta, att inom Riksdagen den mening, som år 1890 i detta ämne gjorde sig gällande, ännu icke under den korta tid, som derefter förflutit, undergått någon förändring». Om således dessa herrar trodde, att en annan mening vore gällande inom Riksdagen, skulle de icke hafva något emot en åtgärd i det syfte motionären föreslagit. För min del måste jag säga, att det skulle förvåna mig, om inom denna kammare man icke skulle hafva fått ögonen öppna för, att äfven dessa stora brottslingar böra straffas. Men om kammaren kommit till en sådan uppfattning, då tror jag, att det vore lämpligt att bifalla motionen. Ty dermed afgäfves ett uttalande, att den allmänna meningen nu går i sådan riktning, som här är anfördt. Skulle den utväg motionären föreslagit icke vara fullt tillfredsställande, så kan ju Kongl. Maj:t framlägga ett mera tillfredsställande förslag; men Kongl. Maj:t hade då ett stöd för att framkomma med ett sådant.

Ang. rätt för allmän åklagare att åtala vissa oredlighetsbrott.

(Forts.)

Ang. rätt för
allmän åkla-
gare att åtala
vissa oredlig-
hetsbrott.

(Forts.)

På grund af det nu anförda ber jag att få yrka bifall till herr Jan Eliassons motion.

Herr Redelius: Jag skall be att få instämma i hvad den före-
gående talaren yttrat och har begärt ordet endast på det ännu ytter-
ligare en röst måtte höjas till förmån för den uppfattningen, att för-
brytelser af ifrågavarande beskaffenhet böra bestraffas och böra aktas
lika med vanliga tjufnadsbrott, om icke svårare.

På grund häraf yrkar jag bifall till motionen.

Häruti instämde herr *Larsson* i Mörtlösa.

Herr Edelstam: Jag skall icke framställa något yrkande, men
jag kan icke underlåta att uttala den förhoppningen, att det icke måtte
dröja alltför länge, innan en lagstiftning kommer till stånd i det syfte
motionären föreslagit.

Herr Romberg: Jag har begärt ordet endast för att på det
lifligaste instämma i det yttrande, som nyss afgifvits af herr profes-
sor Boëthius.

Herr Bruzelius: Herr talman, mine herrar! Äfven denna mo-
tion berör fråga om en utsträckt allmän åtalsrätt. De förbrytelser,
som i denna motion afses, beskrivas i 22 kap. 11 och 14 §§ straff-
lagen — 11 § lyder: »Förfalskar man, svikligen förbyter, försnillar
eller eljest uppsåtligen förskingrar annans gods, det man i besittning
hafver, straffes högst med straffarbete i två år», och 14 § 1 mom. så-
lunda: »Går fullmäktig i sak, den honom betrodd är, svikligen huf-
vudmannens vederpart tillhanda, vare sig med skrifts uppsättande,
eller med råd eller skäl, eller eljest till hufvudmannens skada främjar
sin eller andras nytta, eller begår syssloman vid annat uppdrags ut-
förande trolöshet emot hufvudman, vare lag som i 11 § sägs; —.»
Senare momentet i sistnämnda § stadgar: »Förleder man, i sviklig
afsigt, annan till oskäligen rättegång, straffes med böter.» Enligt nu
gällande lag, 21 § i samma kapitel, få de brott, som i 11 och 14 §§
beskrivas, icke åtalas af annan än målseganden. Nu föreslår motio-
nären, att dessa brott skola få åtalas af åklagare, äfven om de icke
angifvas till åtal af målseganden. Jag skall taga mig friheten på-
minna, hurusom i det förslag till ändring i vissa delar af strafflagen,
som af Kongl. Maj:t framlades för Riksdagen år 1890, den förändring
i 1864 års strafflag föreslogs, att ifrågavarande förbrytelser skulle få
åtalas af allmän åklagare, derest de angåfves till åtal af målseganden.
Emellertid hemstälde 1890 års lagutskott, att nu gällande bestämmel-
ser måtte bibehållas, och när frågan förekom i kamrarna, bifölls lag-
utskottets betänkande efter votering i Första Kammaren, och i Andra
Kammaren utan någon diskussion. Om man nu än skulle vara böjd

för att gifva motionären så till vida sitt understöd, att man ginge in på vidtagande af den förändring i lagen, att allmän åklagare skulle få befogenhet att beifra dessa brott, derest de angåfves till åtal, så har dock lagutskottet ansett, att, då den nuvarande bestämmelsen tillkommit just i följd af Riksdagens eget beslut så nyligen som år 1890, ehuru, som sagdt, den kongl. propositionen innehöll ett annat förslag, Riksdagen väl icke nu bör frångå sin då uttalade mening; och på dessa skäl får jag yrka bifall till lagutskottets utlåtande.

Ang. rätt för allmän åklagare att åtala vissa oredlighetebrott.

(Forts.)

Herr Gustaf Ericsson från Stockholm: Herr talman, mine herrar! De skäl, som den siste ärade talaren anført till stöd för afslag å motionen, synas mig icke vara af den beskaffenhet, att de böra för denna Andra Kammare vara afgörande; ty sedan 1890 års riksdag har ett nytt val försiggått. Denna kammare är omvald sedan den tiden. Och det synes mig underligt, att man vill tillgripa sådana skäl och icke gifva motionären sitt understöd lika välvilligt i år, som man gjorde det i fjor i fråga om en annan motion, hvilken syntes mig då vara af mindre vigt än den, som nu förekommer. Skilnaden är blott den, att motionären i år har rigtat sin motion mot något högre samhällslager, än han gjorde förlidet år.

Jag skall emellertid bedja att få instämman med de herrar, som ha yttrat sig till förmån för motionen.

Herr Bratt: Herr talman, mine herrar! Om man granskar lagutskottets här anförda motiv för afslag å motionen, finner man, att utskottet bufvudsakligen velat förekomma den olägenhet, att en uppgörelse svårare kunde åvägabringas emellan målseganden och den felaktige. Det må nu erkännas, att detta *kan* under vissa förhållanden vara en olägenhet. Men, så vidt jag kan se, bevisar det ingenting annat, än att i dessa, såsom i andra menckliga ting, ingenting är fullkomligt. Om bifall till motionen medför denna jemförelsevis ringa olägenhet, bringar det deremot också högst viktiga fördelar för det allmänna rättsmedvetandet. Jag tror, att i detta afseende vi fått sådan erfarenhet om de olägenheter, som uppkomma genom sakernas nuvarande tillstånd, att just det allmänna rättsmedvetandet härvidlag kräfver en förändring i motionens syfte, hvarför jag hoppas, att bifall till motionen skall i denna kammare gifvas.

Då den ärade ledamot af lagutskottet, som nyss hade ordet, icke heller anført några realitetsskäl emot motionen, ser jag för min del deruti en ytterligare anledning att till densamma yrka bifall.

Herr *Petersson* i Hamra instämde med herr Bratt.

Herr Grefve Hamilton: Herr talman, mine herrar. Jag instämmer i mycket af hvad motionären och talaren på upsalabänken yttrat,

Ang. rätt för
allmän åkla-
gare att åtala
vissa oredlig-
hetsbrott.

(Forts.)

men jag kan likväl icke gå så långt som de. Jag tror icke, att man bör utan vidare lägga alla dessa brott under allmänt åtal.

Talaren på upsalabänken framhöll det upprörande i, att man, när det är fråga om »de stora tjufvarne», gör det beroende på vänners och bekantas godfinnande, huruvida vederbörande skulle åtalas, men att, då det är fråga om en person, som stulit en obetydlighet på grund af nöd, allmänna åklagaren ovilkorligen skall hafva skyldighet att inskrida. Ja, det må så vara. Men det upprörande ligger enligt min tanke icke i den omständighet, att det är beroende på målseganden, om oredlighetsbrott skall åtalas, utan deri att, på grund af vår gamla svenska uppfattning angående de egentliga egendomsbrotten, det alltid skall vara åklagarens skyldighet att åtala alla dylika brott mot eganderätten, huru små de än må vara. Deri ligger enligt mitt förmenande det upprörande, men deri tror jag, att man knappt kan göra någon ändring. Deremot synes det mig, att det, som Riksdagen förkastade 1890 och som lagutskottets ordförande framhållit i sin reservation, vore det rigtiga; och jag kan i olikhet med reservanterna icke inse något skäl, hvarför man icke skulle kunna erkänna, att Riksdagen 1890 fattat ett mindre lämpligt beslut, och nu fatta det beslut, som finnes antydt i reservationen.

Då det förslag, som är framställt i reservationen, är af mindre omfattning än motionärens, antager jag, att det icke kan möta något hinder att derpå nu framställa yrkande. Jag får för min del föreslå, att kammaren må på det sätt bifalla motionen, att de af motionären omnämnda brotten må få af allmän åklagare åtalas efter angifvelse af målseganden.

Herr Edelstam: Herr talman! Jag instämmer med herr grefve Hamilton deruti, att det hade varit mera lämpligt, att motionärens framställning föranledt enahanda förslag som det, hvilket af Kongl. Majt framlades vid 1890 års riksdag. Att kammaren nu skulle fatta beslut och skriva denna lagparagraf på stående fot, anser jag likväl vara mindre lämpligt. Jag hemställer därför, att kammaren ville återremittera denna punkt till lagutskottet.

Herr Grefve Hamilton: Jag erkänner fullkomligt rigtigheten af den siste ärade talarens anmärkning och ber att få förena mig med honom.

Sedan öfverläggningen härmed förklarats slutad, samt herr talmannen till proposition upptagit de yrkanden, som återstodo, beslöt kammaren återförvisa detta ärende till utskottet för förnyad behandling.

§ 7.

Till afgörande förelåg vidare lagutskottets utlåtande n:o 11, i anledning af väckt motion om tillägg till förordningen i afseende på

handel med lösören, som köparen låter i säljarens vård kvarblifva, den 20 november 1845.

Utskottet hemställde i detta utlåtande, att ifrågavarande, inom Andra Kammaren af Herr G. Anderson i Himmelsby väckta motion, n:o 180, icke måtte af Riksdagen bifallas.

Efter uppläsande af utskottets hemställan, begärdes ordet af

Herr Anderson i Himmelsby, som yttrade: Herr talman, mine herrar! Då lagutskottet enhälligt afstyrkt min motion, inser jag väl, att det icke tjenar till någonting att nu yrka bifall till densamma. Men i anseende till de skäl, lagutskottet anfört för afstyrkande af motionen, skall jag bedja att få yttra några ord.

Lagutskottet börjar sitt utlåtande med att återgifva innehållet i kongl. förordningen den 20 november 1845 angående handel med lösören. Derefter öfvergår lagutskottet till återgifvande af min motion, och slutligen framläggas de skäl, som utskottet begagnar för afstyrkande af densamma. Det torde nog vara allmänt bekant, att mången gäldenär i stöd af denna författning undandragit sig att betala en skuld, som han varit både juridiskt och moraliskt skyldig att betala, och att såsom en följd deraf äfven mången fordringsegare går förlustig den fordran, som han haft hos en dylik gäldenär. Om vi af en eller annan anledning skola hafva en författning, som gifver anledning till att sådana förhållanden kunna inträffa, anser jag, att allmänheten dock bör hafva rätt att fordra, att tillkännagifvandet af sådant köp sker så, att kännedom derom må kunna spridas i något vidare kretsar, än som nu sker. Lagutskottet säger i motiven: »I olikhet med motionären anser utskottet, att den offentlighet, som **bör beredas** åt ett s. k. lösöreköp, den vinnes i regel med nu gällande föreskrifter.» Jag kan icke förstå, hvad utskottet menar med orden »**bör beredas**». Menar utskottet dermed, att ett sådant tillkännagifvande icke bör komma allmänheten till del på ett sådant sätt, att det vinner allt för stor spridning? Jag kan icke fatta, att utskottet kan mena något annat. Men menar utskottet detta, då måste jag säga, att det är något egendomligt, ty, såsom sagdt, om ett köp skall kunna komma till stånd, som kan afhända en fordringsegare hans rätt, måtte man väl vara berättigad fordra, att det skall bringas till allmän kännedom på ett sådant sätt, att det dermed åsyftade målet vinnes. Denna uppfattning synes emellertid utskottet icke hysa.

Vidare säger utskottet: »i regel vinnes» offentlighet »i tillräckligt mått med iakttagande af redan gällande föreskrifter». Ja, jag vill icke bestrida, att det kanske är så i flera fall; men det finnes säkert många fall, då icke det mål vinnes, som bör vinnas. Enligt de bestämmelser, som nu gälla för landsbygden om tillkännagifvandet, skall lösöreköpsafhandlingen kungöras i församlingens kyrka, der säljaren är boende, sedan anmälas till kronofogden i fogderiet och så intagas i häradsrättens protokoll i det häradet, der säljaren bor. Jag tänker

mig, att kännedomen om lösöre köpet sålunda icke kommer att sträcka sig utom den närmaste trakten omkring säljarens hemvist eller åtminstone icke sträcker sig långt derutöver. Men det kan finnas affärsmän, som ha förbindelse med personer, hvilka äro boende långt bort i samma län. En affärsmän kan ju ha förbindelser i hundratals kyrksocknar inom flera fögderier och härad. Då är han icke hjälpt med, att köp af hans gäldenärers lösören kungöras i den församlings kyrka, der säljaren bor. Liksom han då icke kan vara betjent med ett tillkännagifvande derom hos kronofogden i det fögderi, der säljaren bor, lika litet torde det vara tillräckligt för honom att få kännedom om dylika köps afslutande dermed, att köpeafhandlingen intages i en — aflägsen — häradsrätts protokoll.

Jag tror därför, att det vore lämpligt, att tillkännagifvandet om dylika köp infördes i Konungens befallningshafvandes kungörelser och äfven i en tidning inom länet, den, som Konungens befallningshafvande anser vara mest lämplig. Om ett sådant tillvägagångssätt iakttoges, vore hvar och en, som önskade taga del af lösöre köpsafhandling, i tillfälle dertill. Genom länskungörelserna, på hvilka hvem som ville kunde prenumerera och som funnes tillgängliga utan särskild prenumeration inom hvarje församling inom länet, samt genom att lösöre köpet omnämndes i en tidning, föreställer jag mig också, att det skulle blifva allmänt bekant. Ty jag antager, att om i en tidning inom länet infördes ett sådant tillkännagifvande, skulle äfven de öfriga observera detsamma och införa det i sina tidningar.

Utskottet säger emellertid, att den af motionären föreslagna åtgärden komme att medföra föga gagn, helst dess genomförande på många orter skulle föranleda icke obetydligt besvär och allestädes välla ökade kostnader. Jag kan icke föreställa mig, att det skulle förorsaka så särdeles mycket besvär. Och hvad beträffar kostnaden för att få tillkännagifvande om lösöre köp intaget i Konungens befallningshafvandes allmänna kungörelser samt infördt i en tidning, föreställer jag mig, att den icke heller skulle blifva så stor. Jag hade tänkt, att allmänheten har rätt att fordra, att, om en sådan köpeafhandling skall få upprättas, det äfven skall vara säljarens skyldighet att underkasta sig både besvär och kostnad för tillkännagifvande på sådant sätt, att handlingen icke undandrages en stor del af allmänheten.

Utskottet säger vidare: »Den fördel, förslaget antagande skulle medföra för en eller annan fordringsegare, torde därför befinnas alltför dyrköpt.» Det torde ju hända, att det råder olika uppfattning härom. Jag tror för min del, att dessa köp icke äro af den beskaffenhet, att man i allmänhet åtminstone bör vara så särdeles öm för säljarne.

Och så säger utskottet till sist, att »lösöre köpen i allmänhet röra sig om smärre belopp.» Det torde ju icke alltid vara förhållandet. I min hemtrakt förekom för någon tid sedan ett lösöre köp, som gick på 6,000 kronor. Detta belopp synes mig borde kunnat bära kostnaden för tillkännagifvande på sådant sätt, som jag föreslagit.

Då jag för min del icke har någon förhoppning att få bifall till motionen, skall jag icke tillåta mig att göra något yrkande. Jag har endast velat framställa min åsigt i saken. Och jag hoppas, att någon af utskottets ledamöter vill förklara för mig, hvad som menas med »bör beredas», ty jag kan eljest icke fatta, att utskottet kan mena någonting annat dermed, än att utskottet anser, det kändedomen om dylika köps afslutande bör blifva så litet spridd, att allmänheten icke får kändedom derom.

Vidare anfördes icke. Utskottets hemställan bifölls.

§ 8.

Föredrogs och bifölls lagutskottets utlåtande n:o 12, i anledning af väckta motioner om ändrad lydelse af 105 och 117 §§ skiftesstadgan.

§ 9.

Föredrogs konstitutionsutskottets utlåtande n:o 1, i anledning af väckt motion om ändrad lydelse af § 52 regeringsformen och § 33 riksdagsordningen.

Utskottet hemställde i detta utlåtande, att ifrågavarande, inom Andra Kammaren af herr *E. Norman* väckta motion, n:o 18, icke måtte till någon Riksdagens åtgärd föranleda.

Häremot hade, i en vid utlåtandet fogad reservation, herrar *Ljungman*, *Bengtsson*, *Boström* i Bodbyn, *Dahn*, *Johnsson* i Bollnäs, *Vahlin*, *Wikstén*, *Elowson*, *Gyllensvärd* och *Hedin* förklarar sig anse, att utskottet bordt tillstyrka bifall till motionen och hemställa,

det Riksdagen måtte antaga nedanstående förslag till ändrad lydelse af § 52 regeringsformen och § 33 riksdagsordningen att hvila till vidare grundlagsenlig behandling.

Regeringsformen.

§ 52.

Riksdagens kamrar utse hvar för sig bland sine ledamöter talman och två vice talmän.

Riksdagsordningen.

§ 33.

1. Så snart fullmagterna undergått den i mom. 1 af nästföregående paragraf föreskrifna granskning samt berättelse om förloppet

dervid blifvit af chefen för justitiedepartementet, eller den i hans ställe förordnad är, meddelad kamrarne, hvar i hvad dess ledamöter angår, välje hvardera kammaren bland sine ledamöter talman och två vice talmän.

2. Innan talmän blifvit valde, föres i hvardera kammaren ordet af den derstädes närvarande ledamot, som de flesta riksdagar bevistat, och, der två eller flere ledamöter i lika många riksdagar deltagit, den af dem, som är till lefnadsåldern äldst.

3. Vid samtidigt förfall i en af Riksdagens kamrar för både talman och vice talmän utses, på sätt vid val af talman eger rum, en af kammarens öfriga ledamöter att tjenstgöra såsom talman för tillfället.

Sedan utskottets hemställan blifvit uppläst, begärdes ordet af

Herr Ljungman, som yttrade: Såsom kammaren torde finna, hafva samtliga ledamöter från denna kammare uti konstitutionsutskottet reserverat sig mot utskottets beslut och hemställt om bifall till motionen. Jag skall nu be att få yrka bifall till densamma och därför anföra följande skäl. Kammaren har två gånger förut bifallit denna motion, och de skäl, som anfördes då konstitutionsutskottet år 1891 äfven tillstyrkte densamma, äro så ovederläggliga, att utskottet i sjelfva verket icke heller nu kunnat anföra några bevis, hvarför motionen icke borde bifallas. Utskottet nödgas erkänna, att motionen är byggd på grunder, som äro »öfverensstämmande med grundsatser, som af den allmänna statsrätten tillerkännas giltighet», och utskottet har icke kunnat förneka, att dessa grundsatser blifvit tillämpade i de flesta utländska kulturstaterna. Det är också gifvet, att, om man tänker sig noggrannare in i saken, man skall finna, att ett bifall till motionen, om hvad den föreslår blefve grundlag, skulle vara förmånligare än nu gällande bestämmelser, icke blott för regeringsmagten och Riksdagen, utan äfven för de personer, som hafva det ansvarsfulla kallet att i kamrarne föra ordet. Jag skall därför yrka bifall till den med motionen öfverensstämmande reservationen.

Vidare anfördes ej. Med afslag å utskottets hemställan, biföll kammaren förenämnda af herr Ljungman m. fl. afgifna reservation.

§ 10.

Skedde föredragning af konstitutionsutskottets utlåtande n:o 2, i anledning af väckt motion om ändrad lydelse af § 86 regeringsformen.

I detta utlåtande hemställde utskottet, att ifrågavarande af herr *D. Persson* i Tällberg inom Andra Kammaren afgifna motion, n:o 19, icke måtte till någon Riksdagens åtgärd föranleda.

Emot denna utskottets hemställan hade reservation anmälts af

herrar *Ljungman, Bengtsson, Boström* i Bodbyn, *Dahn, Johnsson* i Bollnäs, *Vahlin, Wikstén, Gyllensvärd, Hedin* och *Persson* i Tällberg, som ansett, att utskottet bort tillstyrka bifall till motionen och hemställa,

det Riksdagen måtte antaga nedanstående förslag till ändrad lydelse af § 86 regeringsformen att hvila till vidare grundlagsenlig behandling:

§ 86.

1. Med tryckfrihet förstås hvarje svensk mans rättighet att, utan några af den offentliga magten i förväg lagda hinder, utgifva skrifter, att sedermera endast inför laglig domstol kunna tilltalas för deras innehåll, och att icke i annat fall kunna därför straffas, än om detta innehåll strider emot tydlig lag, gifven att bevara allmänt lugn, utan att återhålla allmän upplysning. Alla handlingar och protokoll i hvad mål som helst, de protokoll undantagna, som uti statsrådet och hos Konungen i ministeriella ärenden och kommandomål föras, må ovilkorligen genom trycket kunna utgifvas. Ej må tryckas banko- och riksgäldsverkens protokoll och handlingar rörande ärenden, hvilka böra hemliga hållas.

2. Med församlingsfrihet förstås svenske mäns rättighet att sammankomma för öfverläggning om allmänt eller enskildt ärende samt att med öfverläggningen fortfara, så länge intet mot lag stridande förekommer. Närmare bestämmelser i afseende på denna rätts utöfvande meddelas genom lag, som stiftas i den ordning, 87 § 1 mom. stadgar.

I fråga härom anförde:

Herr *Ljungman*: Äfven beträffande denna fråga hafva samtliga kammarens ledamöter uti konstitutionsutskottet anført reservation och hemställt om bifall till motionen. Jag skall också nu be få framställa yrkande, att kammaren i år liksom i fjol måtte bifalla det förslag, som äfven då inkom i form af reservation från konstitutionsutskottets ledamöter från denna kammare. Om vi se på motionens syfte, sådant det är formuleradt i ett tillägg till § 86 regeringsformen, är det att till eu af Konung och Riksdag gemensamt stiftad lag öfverflytta de bestämmelser, som äro nödvändiga i afseende på församlingsrättens tillämpning. Mig synes det vara en ovedersäglich fördel, om så komme att ske. Det skulle icke medföra den ringaste olägenhet, utan tvärtom medföra stor fördel äfven för ordningsmagten, ty det är gifvet och klart, att en lag, stiftad af Konung och Riksdag gemensamt, har högre värde än en blott och bar ordningsstadga. Jag vill ock fästa uppmärksamheten därpå, att med hänsyn till genomföraudet af en sådan bestämmelse, som utskottsledamöterna från Andra Kammaren föreslagit, tillvägagångssättet är det, att, om en sådan bestämmelse förklarar

hvilande, en sådan lag som ifrågasättes bör framläggas, *innan* Riksdagen företager grundlagsförslaget till slutligt afgörande, och grundlagsförslagets antagande blir då beroende på, om lagen förut kunnat godkännas. Det innebär således icke någon fara att, såsom möjligen någon skulle kunna tro, man finge ett grundlagsstadgande, som hänförde sig till en lag som icke finnes till. Jag skall på grund häraf yrka bifall till den vid utskottets betänkande fogade reservationen.

Herr Höjer: Då jag icke förut varit i tillfälle att angifva min ståndpunkt i denna fråga, skall jag be att få yrka afslag på utskottets hemställan och bifall till den vid betänkandet fogade reservationen, och jag skulle göra det ännu hellre, om uti § 86 mom. 2 stode intagna orden »utan föregående anmälan» i öfverensstämmelse med, om jag icke missminner mig, den åsigt, herr Hedin vid sista lagtima riksdagen uttalade i en af honom bifogad reservation till ett liknande förslag. Jag yrkar afslag på utskottets hemställan och bifall till reservationen.

Härmed var öfverläggningen i detta ämne slutad. Kammaren afslög utskottets hemställan och biföll reservationen.

§ 11.

Härefter företogs till behandling statsutskottets utlåtande n:o 7, angående regleringen af utgifterna under riksstatens sju hufvudtitel, innefattande anslagen till civildepartementet.

Punkten 1.

Ang. inrättande af en ny byrå inom civildepartementets afdelning af Kongl. Maj:ts kansli.

I en inom Andra Kammaren väckt motion, n:o 202, hade herr A. V. Ljungman föreslagit, att Riksdagen måtte för inrättande af en ny byrå inom civildepartementet anvisa till lön och tienstgöringspenningar åt en byråchef 6,400 kronor och åt en kanslisekreterare 4,000 kronor, hvarigenom nu utgående anslag till civildepartementets afdelning af Kongl. Maj:ts kansli komme att ökas till 87,100 kronor.

Utskottet hemställde emellertid, att herr Ljungmans förevarande motion icke måtte af Riksdagen bifallas.

Efter föredragning af punkten anförde:

Chefen för civildepartementet, herr statsrådet Groll: Då den fråga, som herr Ljungman har väckt, naturligtvis i hög grad intresserar mig, anhåller jag att få i afseende å densamma yttra några ord. Det är en sedan åtminstone tjugu år till baka allmänt utbredd opinion, hvilken jag för min del måste helt och hållet biträda, att civildepartementet är så betungadt med göromål, att den nödiga snabbheten i

ärendenas behandling icke kan så tillgodoses, som man skulle önska. Jag är den förste att erkänna, att förhållandet i detta afseende icke är för närvarande bättre, än det har varit förr, och så länge den nuvarande organisationen är sådan den är, kan jag för min del icke inse, huru det skall vara möjligt att afhjelpa denna olägenhet. Den gör sig tvärtom allt mer och mer gällande, då målens antal växer för hvarje år. År 1883 utgjorde de inkomna målens antal 1,784, år 1892 hade det stigit till 2,113. År 1883 utgjorde de afgjorda målens antal 1,723 och år 1892 afgjordes 2,207 mål, det vill säga de afgjorda målens antal hade stigit med inemot 500. För en jemn handläggning af ärendena erfordras med nödvändighet förändrade anordningar, och därför har också under sista hösten varit under behandling i departementen frågan, huruvida man icke genom en förändrad organisation skulle kunna vinna ett snabbare afgörande af ärendena. Man hade dervid till en början tänkt sig, att syftet skulle kunna vinnas genom civildepartementets delning i två särskilda departement och sammanslagning af två andra departement, hvilka voro med ärenden mindre öfverhopade. Hvad sjelfva arbetskvantiteten beträffade, kom man snart till det resultat, att den i allmänhet icke lade bestämda hinder i vägen för sammanslagningen, men deremot syntes tidpunkten för en sådan åtgärd just nu vara mindre lämplig, enär inom de båda förvaltningsgrenar, som vore i fråga, just nu påginge åtskilliga organisationsfrågor, hvilka kräfde hvar sin målsman.

Ang. inrättande af en ny byrå inom civildepartementets afdelning af Kongl. Maj:ts kansli.

(Forts.)

Man kan då tänka sig att lösa frågan så, att ett helt och hållet nytt departement inrättades, så att i stället för 7, som departementens antal nu är, det blefve 8. Jag tror dock för min del, att ett sådant förslag skulle, åtminstone för närvarande, hafva mycket ringa utsigt att vinna Riksdagens bifall. Men jag tror nog, att under tidernas lopp det ena eller andra af de angifna sätten kommer att tränga sig fram, men då härför kräfves ändring i grundlagen, kan man antaga, att om organisationen icke skall genomföras på mindre än åtta eller tio år. Skulle målens antal under tiden ökas lika hastigt som under de sista tio åren, skulle allmänheten komma att få vänta bra länge på ärendenas afgörande, derest icke åtminstone några provisoriska åtgärder vidtogos, som, jemte det de icke förhindrade en blifvande organisation, kunde bidraga till ett snabbare afgörande af ärendena. Motionären har tänkt sig ett sätt härför, nemligen inrättande i civildepartementet af ytterligare en byrå, med ett kansliråd och en kanslisekreterare. För min del tror jag icke att man vinner målet på den vägen, ty den innebär blott att förflytta den försenade handläggningen från ett håll i departementet till ett annat. Ty det är alldeles klart att om för många mål strömma på från byråerna, kunna icke departementschefen och expeditionschefen medhinna dem alla. Sunda förnuftet säger, att det finnes en gräns härutinnan. Jag tror för min del att enda möjligheten är att man delar departementet i två afdelningar, hvar och en under sin expeditionschef. Då komme ärendena fullt berodda till departe-

Ang. inrättande af en ny byrå inom civildepartementets afdelning af Kongl. Maj:ts kansli.

(Forts.)

mentschefen, och denna utväg hade derjemte den fördel med sig, att expeditionscheferna kunde lägga närmare hand vid en del ärenden, som nu måste öfverlemnas åt komitéer eller sakkunnige, hvilka tillkallas under en eller annan benämning att biträda inom departementet. I vissa frågor, der mera speciel fackkunskap erfordras, kommer naturligtvis alltid folk utom departementet att behöfva anlitas, men gifvet är, att om man i spetsen för de båda förvaltningsafdelningarne har två så dugliga personer som expeditionschefer, ärendena komma till departementschefen säkrare utredda och mångsidigare behandlade, något som tydligen underlättar hans arbete, och hvarigenom äfven han kan åstadkomma en större arbetsprodukt.

Det kan då frågas, hvarför man icke kommit med något förslag i den vägen nu. Ja, det har berott på de undersökningar, som pågått under hösten i fråga om civildepartementets delning och sammanläggning af två andra departement, men jag förmodar att till nästa riksdag departementschefen icke lärer underlåta att inkomma med framställning om vidtagande af provisoriska anordningar för vinnande af större snabbhet i ärendenas behandling. Jag har velat yttra detta för att klargöra min ställning i saken.

Herr Ljungman: Med anledning af den motivering, som utskottet använt vid afstyrkandet af min motion, skall jag be att få yttra några ord. — Utskottet säger, »att det äsyftade målet endast i ringa grad skulle kunna genom en dylik åtgärd uppnås.» Jag tror för min del, att utskottet väl mycket underskattat den af mig föreslagna åtgärdens behöflighet. Förhållandet är ändå det, att ett ministerium må hafva en aldrig så kunnig och duglig chef, så kommer arbetet deri dock alltid att lida af svårigheter, så länge denne icke har tillräckliga arbetskrafter till sitt förfogande. Det är äfven klart, att den granskning, både departementschefen och expeditionschefen hafva öfver byråchefernas arbeten, blifver lindrigare, i den mån byråcheferna besitta större specialkunskaper, hvarigenom de naturligtvis kunna åstadkomma grundligare utredning. Men tydligt är, att ju mer olikartade de mål äro, som höra till deras handläggning, ju svårare blir det för dem att hinna förvärfa sig tillräcklig specialkunskap. Derfor skulle inrättandet af en ny byrå alltid medföra en fördel och en viss lättnad.

Vidare ber jag att få fästa uppmärksamheten derpå, att statsdepartementen icke endast hafva till uppgift att behandla löpande ärenden, utan äfven att åstadkomma förslag till förbättringar och att genomföra förbättringar i de olika grenar af förvaltningen, som höra till departementen. Det ligger till följd häraf stor vikt på, att nödiga arbetskrafter finnas. Jag vill icke bestrida, att det sätt, som statsrådet och chefen för civildepartementet föreslagit, är bättre än mitt, ehuru jag icke tror det. Jag har nemligen icke större sakkunskap än den lilla jag förskaffat mig genom att genomläsa protokollen för några få

år. Jag har dock ansett mig böra påpeka saken i motionsväg, när enskilda personer i landsorten kommit och sagt mig, att man borde genom någon åtgärd från Riksdagens sida söka framkalla ett förslag från regeringen, och jag har ansett den form, jag valt, vara den mest lämpliga.

Jag har icke åsyftat klander mot någon i departementet i fråga, hvarken den högste eller den lägste, tvärtom tror jag, att alla gjort sitt bästa, utan jag har endast tagit hänsyn till nödvändigheten af att något åtgöres för afhjelpande af befintliga svårigheter.

Jag ber vidare att få fästa uppmärksamheten på, att icke blott ökningen af målens antal, utan ännu mer! beskaffenheten af de nya målen göra arbetet mer tryckande för departementet. Jag vill såsom exempel anföra hela den klass af mål, som genom den sociala rörelsen uppstått, såsom arbetarelagstiftningen och dylikt. Det är vidare målens *olikartade* beskaffenhet, som mer än deras numerär trycker på departementets arbetspersonal.

Jag har icke något yrkande att göra.

Herr Jonsson i Hof: Herr talman, mine herrar! Ehuru icke något yrkande framstälts på annat slut, än det hvar till utskottet kommit, anser jag det dock vara skäl att något beröra denna fråga.

Utskottet har, såsom jag tror med goda skäl, sökt påvisa, att det sätt för afhjelpande af rådande svårigheter motionären föreslagit icke skulle leda till målet. Nu har emellertid departementschefen framställt en annan utväg att nå det mål motionären åsyftat. Men jag får säga, att jag tror att äfven detta sätt icke är mycket bättre än det af motionären angifna. Ty huru än förhållandena rangeras, så lär man icke kunna komma till ett riktigt resultat, så länge målens art och beskaffenhet äro så mångsidiga som de för närvarande äro i civildepartementet. Man må ordna saken huru som helst, så kan man icke afhjelpa den bristen, att departementschefen omöjlig kan vara hemmastadd och fullt bedöma en hel del af de frågor, som lyda under detta departement, och jag fruktar att hvarje åtgärd, som går ut på att, på det sätt departementschefen antydt, undanröjda svårigheterna, endast skall fördröja den korrekta och enda riktiga lösningen af frågan. Jag tror därför, att kammaren skulle vara tacksam, om regeringen icke släppte den tanke, som den sades hafva haft under hösten, att söka ordna målens handläggning inom departementen så att man sloge hop två departement med någorlunda likartade arbeten, och så i stället afsöndrade mål från andra departement och bildade ett nytt departement, der målen voro af någorlunda homogen beskaffenhet. Det förefaller mig alldeles orimligt, att civildepartementet, som har att handlägga alla saker, som höra till den civila administrationen inom landet, derjemte skall hafva den högsta och enda värden, snart sagdt, af så vidlyftiga förvaltningar som jernvägen och dylikt. Det är enligt min tanke icke möjligt för en departementschef att kunna öfvervaka, huruvida

Ang. inrättande af en ny byrå inom civildepartementets afdelning af Kongl. Maj:ts kansli.

(Forts.)

jernvägsstyrelsen sköter sig, såsom den bör göra, och taga initiativ till rättelser, om han också derjemte skall vara hemmastadd i alla andra brancher, som höra under departementet. Enda sättet är, enligt min mening, att från departementet skilja alla dessa frågor, som röra samfärdseln, och bilda ett nytt departement för deras handläggning. Man finge då en enda branch, som vore likartad och lätt att handlägga för en man.

Jag ber därför att få uttrycka den förhoppningen, att det hinder, som ansågs ligga deri, att de här åsyftade departementen för närvarande skulle hafva så mycket att göra, icke måtte afhålla regeringen att fortfarande söka lösa frågan i den rigtningen.

Jag anhåller om bifall till utskottets hemställan.

Sedan öfverläggningen härmed förklarats slutad, samt efter af herr talmannen i sådant afseende gifven proposition, biföll kammaren utskottets hemställan.

Punkten 2.

Lades till handlingarna.

Punkten 3.

Bifölls.

Punkten 4.

*Ang. ändring
i staten för
landbruks-
styrelsen.*

Med tillstyrkande af en utaf Kongl. Maj:t i sådant afseende gjord framställning, hemställde utskottet under förevarande punkt, att Riksdagen måtte, med godkännande af de i statsrådsprotokollet öfver civilärenden den 14 januari innevarande år ifrågasatta ändringar i staten för landbruksstyrelsen och i vilkoren och förbehållen för åtnjutande af de deri upptagna löneförmåner, från och med 1894 höja anslaget till landbruksstyrelsen från dess nuvarande belopp, 27,800 kronor, till 28,800 kronor, eller med 1,000 kronor.

I en vid punkten fogad reservation hade deremot herrar *A. Persson* i Mörarp, *P. Andersson* i Högkil, *G. Eriksson* i Mörviken, *P. Pehrson* i Törneryd, *H. Andersson* i Nöbbelöf, *O. Jonsson* i Hof, *S. G. von Friesen*, *L. Jönsson* i Sandby, *N. Petersson* i Runtorp, *A. P. Danielson*, *P. Holm* och *J. P. Jansson* i Saxhyttan yrkat, att K. Maj:ts förevarande framställning icke måtte af Riksdagen bifallas.

Efter uppläsande af utskottets hemställan anförde:

Herr von Friesen: Jag har inom utskottet deltagit i den reservation, som är fogad vid denna punkt af utskottets betänkande,

och jag ber nu att få yrka bifall till denna reservation och afslag å Kongl. Maj:ts framställning i ämnet.

Såsom bekant, är det så sent som 1889, som Riksdagen på Kongl. Maj:ts framställning beslöt inrättandet af landbruksstyrelsen. Den organisation, som nämnda styrelse då erhöll, är alldeles i öfverensstämmelse med Kongl. Maj:ts förslag, styrelsen fick en öfverdirektör, tre ledamöter, en sekreterare och så vidare. Löneförmånerna för sekreteraren blefvo också sådana, som Kongl. Maj:t föreslagit. För ledamöterna i styrelsen nedsattes deremot visserligen af Riksdagen den föreslagna lönen med 500 kronor för en hvar af dem, men sekreteraren fick, som sagdt, den af Kongl. Maj:t föreslagna lönen. Den omständigheten, att Riksdagen då nedsatte lönen för ledamöterna, torde innebära att Riksdagen, långt ifrån att anse Kongl. Maj:ts då framlagda förslag vara för knappt, tvärtom ansåg det något för rundligt tilltaget.

Emellertid tänkte sig väl då Riksdagen, att landbruksstyrelsen skulle vara definitivt ordnad och fullbordad och få förblifva sådan den då blef, åtminstone till dess förändrade förhållanden med afseende å dess åligganden skulle inträda. Styrelsen sjelf deremot synes icke hafva betraktat den organisation, som då kom till stånd, som definitiv. Ty om man tager kännedom om styrelsens yttrande i ärendet, som finnes upptaget i statsrådsprotokollet sid. 9, finner man att densamma talar om den obetydliga utgift, »som verkets fullständiga uppsättande skulle medföra». Således utgår styrelsen der från den uppfattningen, att styrelsen icke blifvit fullständigt uppsatt 1889. Men i Kongl. Maj:ts proposition till 1889 års riksdag finnes icke ett ord om, att den uppsättning, som då egde rum, skulle vara provisorisk, utan tvärtom betraktas den der såsom fullt definitiv. Jag kan således icke anse, att det vore en god väg Riksdagen slog i på, om den bifölle det af Kongl. Maj:t nu begärda anslaget för landbruksstyrelsen.

Styrelsen klagat öfver, att den inom sig icke har någon representant med juridisk bildning, och säger att en sådan vore behöflig. För så vidt jag kan förstå, kunde man mycket väl vid upprättandet af styrelsen på förhand bedöma omfånget och arten af de ärenden, som skulle komma att höra under styrelsen, och då man vid uppgörandet af förslag till styrelsens organisation kom till det resultat att en juridiskt bildad medlem icke erfordrades i densamma, så borde väl det innebära, att man icke, åtminstone i den närmaste framtiden, skulle komma och begära en dylik representant. Några förändrade förhållanden hafva icke sedan styrelsens upprättande inträffat, hvilka kunde föranleda en ändrad uppfattning i detta hänseende. Tvärtom, det kan ju hända, att en styrelse, då den är alldeles ny, kan hafva åtskilliga svårigheter att komma in i arbetet; men sedan denna styrelse nu varit i verksamhet i tre år, och svårigheterna efter hand kunnat öfvervinnas, kunde man väl tro att den nu skulle vara i

*Ang. ändring
i staten för
landbruks-
styrelsen.*

(Forts.)

Ang. ändring
i staten för
landbruks-
styrelsen.
(Forts.)

mycket mindre behof af den ifrågasatta förstärkningen, än vid tiden för dess upprättande.

Det är äfven fara värdt att, om detta förslag bifalles, man ganska snart har att vänta ett nytt förslag om förstärkning af styrelsen; ty styrelsen sjelf säger, att det är att antaga, att en utvidgning af dess verksamhet inom kort skall behöfva inträda. Om så är, så synes ännu mindre skäl föreligga att nu vidtaga någon åtgärd i den riktning Kongl. Maj:ts föreslagit.

På grund af de skäl, jag nu tagit mig friheten framhålla, skall jag be att få yrka bifall till den vid punkten fogade reservationen.

Herr Östberg: Herr talman! Det belopp, hvarom här är fråga, är icke mycket betydande, och det förefaller mig, som om Riksdagen icke skulle behöfva vara så rädd för en mindre ökning i den anspråkslösa staten för det embetsverk, som har att bestyra alla ärenden för rikets modernäring. Det förefaller också, som om den ekonomiska sidan icke vore den mest betydande. Suarare är det principiella skäl, som afgjort reservanternas ställning till den föreliggande frågan. Man har nemligen fäst sig mycket dervid, att styrelsen så kort tid fungerat och att icke någon väsentlig omständighet kan hafva inträffat, som nödvändiggjort en förändring i sättet för styrelsens verksamhet. Jag vill då först och främst erinra, att styrelsens arbete har ganska väsentligt förstorats, sedan styrelsen kom i verksamhet, ty under det att ärendenas antal år 1890 uppgick till 989, så hade detta antal under år 1892 stigit till 1296, detta enligt en uppgift, som blifvit mig lemnad. Men man får väl dessutom erkänna, att man vid inrättande af ett nytt embetsverk omöjligen kan på förhand i alla detaljer tänka sig in i de förhållanden, som komma att inträda. Om det nu visar sig, hvilket icke kan bestridas, att förhållandena äro sådana, att förändringar äro högst behöfliga, så synes det mig orimligt att endast på den grund, att anstalten blott verkat i tre år, neka att vidtaga sådana.

Det synes mig nu, att i Kongl. Maj:ts proposition finnas tillräckligt tydliga bevis, att en förstärkning af styrelsen är behöflig. Jag vill blott fästa mig vid en sida af saken. Som herrarne veta, finnes det i landbruksstyrelsen blott en tjänsteman, som har juridisk och administrativ bildning. De öfriga ledamöterna hafva icke, och man kan icke heller tänka sig, att de skola hafva tagit någon juridisk examen. Då är det naturligtvis viktigt att styrelsen under någon längre tid får behålla den enda ledamoten, som är fullt vuxen dessa administrativa och juridiska frågor, men, såsom det nu är stildt, är det omöjligt att kunna påräkna detta. Det är så mycket svårare att kunna tänka sig, att en person länge kommer att stanna på denna plats, som man väl kan förstå att den ställning, han intager såsom sekreterare, icke kan vara slutmålet för en verkligt duglig person. Det är således icke blott den otillräckliga lönen utan ock den mindre tillfredsställande ställningen inom styrelsen som gör att en verkligt dugande person på

denna plats måste se sig om efter befordran på ett annat område, ty inom styrelsen finnes ingen möjlighet för honom att avancera. Vid det afbrott, som derigenom kommer att uppstå, är det klart, att ärendena måste blifva lidande, och detta är så mycket betänkligare, som man icke kan tänka sig att inom verket bland extraordinarie eller underordnade tjänstemän finna personer, som satt sig in i ärendena och som därför kunde anses lämpliga att befordras till sekreterarebefattningen.

Det har erinrats att för ärendenas behöriga skötande sekreteraren kunde adjungeras såsom ledamot i styrelsen vid de tillfällen, då chefen eller någon af ledamöterna behöfva resa bort. Ja, detta kan nog gå an vid dylika tillfällen, men detta förebygger alls icke att man kan vänta sig ett ofta upprepadt ombyte af sekreterare, ty platsen blir icke mera lockande, därför att en adjunktion då och då komme i fråga, och den af mig påpekade olägenheten qvarstår således. Det synes mig otvifvelaktigt att det nuvarande tillståndet är högst otillfredsställande och i hög grad försvårar styrelsens verksamhet, och jag tror därför, att Riksdagen bör tillmötesgå denna framställning, hvarföre jag ber att få yrka bifall till utskottets förslag.

Herrar *Kihlberg* och *Ekströmer* förklarade sig instämma med herr *Östberg*.

Herr von Friesen: Herr talman! Den föregående talaren sade ganska riktigt att det icke är beloppets storlek, som har varit i främsta rummet bestämmande för utskottet, utan principiella skäl. Men, frågar man, huru kan principen betyda så mycket, då beloppet är så litet? Jo, därför att då man slår in på en oriktig väg, så kan ett litet belopp släpa med sig större belopp, och därför kan detta beslut draga utgifter med sig mycket större än den, som nu är i fråga.

Han sade vidare, att arbetet i styrelsen, såsom han uttryckte sig, förstörats under de år, som styrelsen varit i verksamhet. Men derom är, så vidt jag kan finna, icke nu fråga, ty det, hvaröfver man klagat i styrelsen, är att *arten* af göromålen är sådan, att de icke kunna beherskas af personer med den bildning, som innehafves af de nuvarande ledamöterna i styrelsen. Men i fråga om göromålens art var det lätt att vid styrelsens inrättande bilda sig ett omdöme, och i följd deraf synes man icke hafva behöft befura någon öfverraskning i det händelseendet, att de ledamöter, som tillsättas enligt den uppgjorda planen, icke skulle kunna behärska de förekommande ärendena.

För min del tror jag dock, att det icke är så farligt med denna sak; ty om personer med vanlig allmänbildning under någon tid få sysselsatta sig med ärenden af en viss art, så böra de snart lära sig bedöma dem äfven ur juridisk och administrativ synpunkt. Examina äro icke, så vidt jag förstår, härför nödvändiga. Jag har på det administrativa området haft tillfälle att anställa jämförelse mellan per-

Ang. ändring
i staten för
landbruks-
styrelsen.

(Forts.)

Ang. ändring
i staten för
landbruks-
styrelsen.
(Forts.)

soner med juridiska examina, till och med goda juridiska examina, och personer utan sådana examina, och jag har icke sällan funnit, att dessa senare hafva redt sig mycket bättre än de förre. Hufvudsaken är, att den erforderliga fackbildningen förefinnes; den administrativa bildning, som är af nöden vid handläggningen af ärenden af viss art, bör det icke vara någon oöfvervinnerlig svårighet att efterhand förvärfva.

Ledamöterna i landtbruksstyrelsen hafva ock nu i tre år visat, att de kunnat öfvervinna dessa svårigheter, och hvarför skulle de då icke kunna göra det också för framtiden?

Det skäl, som talaren på stockholmslänsbänken till sist anförde, anföres också till sist af styrelsen, och det är också utan tvifvel det skäl, som egentligen ligger på botten af styrelsens framställning, nemligen det, att den för sekreteraren bestämda lönen, 3000 kronor jemte ålderstillägg, är för liten för att man dermed skulle i längden kunna kvarhålla en skicklig person på platsen. Det skälet borde dock hafva framträdt lika klart, då styrelsen inrättades, som nu, ty man visste redan då, att en kanslisekreterare i departementen hade större lön än sekreteraren i styrelsen skulle få, och att således vid första tillfälle den, som blef sekreterare i styrelsen, skulle komma att söka en kanslisekreterareplats i till exempel civildepartementet, dit han ju skulle kunna öfvergå. Men det var icke meningen, att denna plats skulle konkurrera med en kanslisekreterarebefattning, och därför sattes lönen endast till det då bestämda beloppet. Vill man nu frångå detta, så kommer man in på en annan väg. Då måste man först göra tjensten likställd med en kanslisekreterarebefattning; men det är icke nog med det, ty om några år har den, som sköter platsen, måhända vunnit så stora meriter, att han kan göra anspråk på att få en kanslirådstjänst, och då måste man sätta lönen lika högt som ett kansliråds. Det har dock icke varit meningen, att platsen skulle vara af denna art, och i öfverensstämmelse dermed har lönen satts till det belopp, som nu är bestämdt.

Jag anser sålunda icke något talande skäl föreligga för bifall till Kongl. Maj:ts förslag och vidhåller mitt yrkande.

Herr J. H. G. Fredholm: I likhet med talaren på stockholmslänsbänken är äfven jag af den uppfattningen, att den ekonomiska synpunkten icke är den viktigaste för bedömande af denna fråga. Landtbruksstyrelsen är en institution, som har till uppgift att sköta en af våra viktigaste näringar, och dervid fäster jag mig mera vid institutionens arbetsresultat än vid dess organisation. Det är visserligen sant, att det för vinnande af ett godt arbetsresultat är nödvändigt att organisationen skall vara god, men har man blott erhållit en god institution och icke vunnit ett godt resultat, då har man i sjelfva verket icke vunnit mycket.

Jag har begärt ordet för att framhålla en denna institution vidlådande bristfällighet, som vore lätt att afhjelpa och som blir nödvän-

dig att afhjelpa. Då landbruksstyrelsen har till uppgift att öfvervaka och bereda ärenden angående landbruksundervisningen, landbruksingenjörer, kemiska stationer, frökontrollanstalter och fiskerinäringen med flera viktiga ekonomiska intressen, så är det tydligt att det bör vara angeläget för den svenska allmänheten, för hvilken dessa institutioner äro till, att få veta, huru alla dessa olika organisationer verka och hvilket resultat de lemna. Det är viktigare i detta än i många andra fall, och dock har man låtit sig angeläget vara att i alla andra, men icke i detta fall lemna den svenska allmänheten upplysningar genom den officiella statistiken. För hvad som tilldrager sig på landbruksstyrelsens verksamhetsområde finnes icke någon redogörelse i den officiella statistiken, och detta är en brist, som i mina ögon är mycket väsentligare än den möjligen befintliga bristen i styrelsens organisation.

På dessa skäl skall jag förena mig med dem, som yrkat bifall till utskottets förslag i den förhoppning, att den af mig nu framhållna bristen, som för mig är ett fel af största betydelse, skall blifva afhjelpat samtidigt med att man, såsom jag antager, om utskottets förslag nu skulle bifallas, kommer in med en ny framställning om löneförhöjning.

Herr Petersson i Hamra: Jag skall be att få instämma i det yrkande herr Östberg gjort. Jag tror, att det är af vikt, att man till den befattning, om hvilken nu är fråga, får en person med juridiska och administrativa kunskaper, som är så skicklig och eger sådan erfarenhet, som man har rätt att fordra och önska. Särskildt för denna nybildade landbruksstyrelse är det af vikt att få behålla en sådan tjänsteman som sekreteraren i styrelsen. Men jag tror, att man kan hafva hopp om att få behålla honom, i fall han får så stor lön som utskottet föreslagit jemte de båda ålderstilläggen. Blir deremot lönen oförändrad, sådan den nu är, torde det väl vara antagligt, att sekreteraren kommer att söka sig en bättre befattning, hvilket han icke skulle göra, om han finge större lön. I likhet med herr Östberg och på de skäl, som af utskottet i denna punkt blifvit anförda, ber jag att på det lifligaste få yrka bifall till utskottets förslag.

Chefen för civildepartementet, herr statsrådet Groll: Herr talman! Mine herrar! Herr Östberg har så fullständigt redogjort för de åligganden, som tillhöra den tjänsteman, om hvilken här är fråga, att jag knappast torde behöfva orda något mera derom. Jag vill därför endast tillägga att af hvad herrar von Friesen och Fredholm yttrat synes mig framgå, att de i grund och botten känna med sig, att det verkligen finnes ett behof af, att den ifrågavarande tjänstemannens verksamhet utsträcker så, som nu ifrågasatts. Men herr von Friesen invänder, att denna sak rör en principfråga. Jag ber då att få veta, hvad det är för en princip det gäller. Om man finner, att ett misstag blifvit begånget vid organiserandet af en institution, skulle man då af någon slags princip vara förhindrad att rätta detta misstag, blott därför att allenast några

*Ang. ändring
i staten för
landbruks-
styrelsen.*

(Forts.)

Ang. ändring
i staten för
landbruks-
styrelsen.
(Forts.)

få år förflutit, sedan organisationen skedde? Jag kan icke förstå, att man i en sådan sak som denna kan tala om principer; här måste man väl lämpa sig efter omständigheterna och se till, hvad som är bäst och nyttigast.

Då nu herr von Friesen tyckes förutsätta, att det verkligen är behöfligt, att sekreterarens åligganden utsträckas så, som landtbruksstyrelsen tänkt sig, har han funnit, att det i alla fall bör gå för sig att ordna saken på det sättet, att sekreteraren adjungeras tillfälligtvis för kortare tider. Ja, det är nu mycket bra, men jag förmodar, att sekreteraren väl skall hafva någon ersättning för det arbete, han då får, och hvarifrån den ersättningen skall tagas, med den stat, som för landtbruksstyrelsen är uppgjord, vet jag icke. Ty hittills har det varit förhållandet, att hvertenda öre af de 5,000 kronor, som äro afsedda till extra biträden, vikariatsersättning och expenser, blifvit för detta ändamål använda, och det har till och med inträffat, att detta belopp icke räckt till. Att förhållandena i detta afseende skola blifva annorlunda, tror jag icke. Jag vet därför icke, hvarifrån man skall taga penningarne, och staten lär väl icke kunna ålägga eu person att arbeta för ingenting. Så vidt jag kan finna, skulle det vara högst nyttigt om en förändring skedde, och jag tror, att den kostnad, det här gäller, icke står i rimligt förhållande till de fördelar, som af förändringen skulle skördas.

Herr von Friesen: Med anledning af hvad herr statsrådet och chefen för civildepartementet yttrat, skall jag be att få säga några få ord. Han hade den uppfattningen, att så väl jag som min granne till venster erkänt, att det verkligen vore behöfligt, att den ifrågavarande sekreterarens verksamhet utsträcktes. Hvad min granne till venster beträffar, framhöll han endast behovet af, att en årlig statistik af landtbruksstyrelsen utgifves. Men att det målet skulle bättre vinnas genom att sekreteraren adjungerades som ledamot i styrelsen, synes icke vara antagligt; ty derigenom skulle sekreteraren dragas från sina egentliga sekreteraregöromål, till hvilka det väl skulle höra att uppgöra en sådan statistik, och tagas i anspråk för andra uppgifter. Meningen vore väl icke, att om sekreteraren blefve medlem af styrelsen, en annan sekreterare skulle utnännas i hans ställe; utan samme person skulle fortfarande vara sekreterare. Således vunnas icke målet på det sättet.

För min del yttrade jag mig icke alls om, huruvida något verkligt behof af utsträckning af sekreterarens verksamhet förefunnes; jag yttrade endast, att behovet icke kunde vara starkare nu, sedan ledamöterna under 3 år fått vänja sig vid arbetet, än det var i början, och på den ståndpunkten står jag fortfarande.

Herr statsrådet och chefen för civildepartementet undrade, hvilken principfråga det kunde gälla och sade, att om man funne något misstag vara begånget vid en organisation, så borde man ju rätta

detta. Ja, det lär väl alltid inträffa, att en styrelse, då den inrättas, icke blir så idealiskt anordnad, att man ej under tidernas lopp med god vilja kan hitta på bristfälligheter i dess organisation; men hvad den föreliggande frågan beträffar, torde man kunna antaga, att de, som uppgjort förslag till denna styrelsens anordning, tänkt sig väl för, och att de klagomål, som nu framkomma rörande bristfälligheter, föränledas af helt andra orsaker än deraf, att principiella brister finnas. En sådan orsak har äfven blifvit framstäld, nemligen att man icke kunde hafva förhoppning att få behålla en sekreterare någon längre tid, om lönen förblefve så liten, som den nu är. Detta synes mig vara hufvudanledningen till det förslag som nu framkommit.

Herr statsrådet och chefen för civildepartementet bemötte vidare det yttrandet af reservanterna, att om tillfälligtvis en person med juridisk bildning behöfdes i styrelsen, kunde sekreteraren der adjungeras, och frågade, hvarifrån man skulle taga ersättning åt denne. Jag tycker, att landtbruksstyrelsen sjelf hittat på en god utväg derför genom att befria sekreteraren från vissa registrators- och aktuariegöromål. Det är den ersättning han får. Han får icke ökade göromål; han befrias från en del, men får i stället andra, hvilka väl måste förefalla honom angenämare, än dessa registrators- och aktuariegöromål. Han skall på bytet göra icke en förlust, utan en vinst.

Herr Ola Bosson Olsson: Den differens som finnes mellan utskottets och reservanternas förslag är icke stor. Den rör endast en summa på 1,000 kronor. Det är icke vid denna summa, utan det är hufvudsakligen vid det principiella i frågan, som jag fäster mig.

Då förslag till stat för landtbruksstyrelsen för några år sedan af vederbörande upprättades, hade, lika väl som nu, bort inses, om lönen åt den tjänsteman, hvarom här är fråga, blifvit för knappt tilltagen. Men det är ett vanligt förhållande, att, när en ny institution inrättas, förespeglingar göras om, att den icke skall blifva så synnerligen dyr, men att sedan institutionen någon tid verkat man kommer fram med förslag om att väsentligen öka de utgifter som från början förespeglades.

Det är på grund af dessa principiella skäl, som jag för min del icke kan bifalla utskottets förslag, utan ber att få yrka bifall till reservanternas.

Herr Lovén: Herr talman! Mine herrar! Då landtbruksstyrelsen inrättades, fans det nog en del personer, som ansågo, att den förm för organisation af landtbruksstyrelsens angelägenheter, som då valdes, icke, med afseende på de rådande förutsättningarna, vore den lämpligaste och billigaste. Men om ock så var, böra vi alla nu vara eniga deri, att, sedan regering och Riksdag valt denna förm och inrättat denna styrelse, vi böra göra den så kraftig som möjligt, för

*Ang. ändring
i staten för
landtbruks-
styrelsen.*
(Forts.)

Ang. ändring
i staten för
landtbruks-
styrelsen.
(Forts.)

att den skall kunna genomföra de mångsidiga och viktiga uppgifter, som äro den ålagda. Jag kan icke finna annat, och det var nog många med mig, som funno detsamma, än att då landtbruksstyrelsen inrättades den gjordes för svag. Jag tror mig kunna yttra ett om-döme derom, ty jag är icke främmande för de göromål, som landtbruksstyrelsen har sig ålagda. Det är särskildt ett förhållande, som jag her få fästa uppmärksamheten på och hvilket äfven landtbruksstyrelsen berör i sin skrifvelse till Konungen, men som icke kommit på tal under diskussionen, och det är nödvändigheten för landtbruksstyrelsen att kunna vara någorlunda fulltalig i de fall, då dess ledamöter måste vara ute på inspektionsresor. Under landtbruksstyrelsen lyda nemligen en mängd underordnade myndigheter och personer, som behöfva ständigt öfvervakas, om styrelsens verksamhet skall gå i den riktning, den bör gå. För detta ändamål fordras inspektionsresor till dessa särskilda institutioner, och de kräfva både tid och arbetskrafter. Särskildt under sommaren *borde* åtminstone ett par af styrelsens ledamöter vara ute på inspektionsresor, och då kan mycket lätt inträffa, att styrelsen icke blifver fulltalig för att kunna fullgöra sina värf.

Det är så väl på grund af denna synpunkt som äfven på grund af de skäl, hvilka blifvit framförda af herr statsrådet och chefen för civildepartementet och af herr Östberg, som jag för min del anser, att det anslag, som här begärts för landtbruksstyrelsen, är väl behöfligt. Jag går så långt, att jag säger i öfverensstämmelse med hvad jag nyss tillät mig antyda, att det framdeles är nödvändigt för landtbruksstyrelsen att begära ännu högre anslag, ty, såsom jag sagt, är det min öfvertygelse, att den från början gjordes för svag.

Jag yrkar bifall till utskottets förslag.

Häruti instämde herr *Gethe*.

Herr Jonsson i Hof: Den brist, som den siste talaren anmärkte, att under sommartiden, när inspektionsresor företagas, styrelsen icke skulle varda fulltalig, blifver icke afhjelpat genom att antaga utskottets förslag, ty ledamöternas antal blifver alldeles detsamma då som det nu är. Är det en brist i detta fall, då behöfver organisationen mera fullständigt renoveras, och då torde man möjligen böra taga i öfvervägande, huruvida det icke i landtbruksakademien kan finnas något öfverskott af anslag eller krafter, som man skulle kunna öfverflytta till landtbruksstyrelsen och på så sätt få bristen afhjelpat utan ökade kostnader för staten. Detta bör man åtminstone öfverväga, innan man vidtager någon omorganisation.

Här hafva flere talare yttrat sig om den principiella delen af frågan, och jag skall äfven be att derom få yttra några ord. Vid det förhållande, som hos oss i allmänhet förekommer, att snart sagdt för hvarje befattning anslås en fast lön, ligger en väsentlig risk deri, att, om man finner en befattning vara högre aflönad än en annan kon-

kurrentbefattning, man måste höja lönen för den senare befattningen, för att icke innehafvaren skall flytta öfver till annat håll. Och häraf följer, att det blir en successiv stegring i lönerna, utan att någon möjlighet finnes att, på det håll, der dessa löner äro för höga, kunna göra någon sänkning, enär så länge en person har fullmagt ingen rubbning kan göras. Hade vi så stäldt som i andra länder, särskildt som i Amerikas Förenta stater, der de flesta tjenstbefattningar äro rörliga och byta om innehafvare vid nästan hvarje presidentskifte, då kunde man, utan fara för möjliga konsekvenser, afhjelpa brister sådana som den nu anmärkta, men det kunna vi icke nu. Derfor är det nödvändigt, att vi hålla fast vid det principiella i frågan.

Jag yrkar bifall till reservationen.

Herr Lovén: Med afseende på hvad den siste ärade talaren yttrade, då han nämde, att det icke skulle blifva någon förändring i ledamöternas antal genom ett bifall till utskottets förslag, ber jag att få fästa uppmärksamheten derpå, att såsom sekreteraren nu är anställd, han har hvarken rätt eller pligt att uppträda såsom beslutande i styrelsen. Det är meningen med Kongl. Maj:ts förslag, att sekreteraren äfven skall blifva medlem af styrelsen. Då man sålunda vill pålägga honom mera arbete och mera ansvar, synes det vara både rimligt och billigt, att han får 1,000 kronor till.

Jag ber att fortfarande få yrka bifall till utskottets hemställan.

Härmed förklarades öfverläggningen i detta ämne slutad. I enlighet med de yrkanden, som derunder förekommit, gaf herr talmannen propositioner *dels* på bifall till utskottets hemställan och *dels* på afslag derå och bifall i stället till herr A. Perssons m. fl.:s vid punkten fogade reservation. Herr talmannen förklarade sig anse den förra propositionen vara med öfvervägande ja besvarad, men som votering begärdes, blef nu uppsatt, justerad och anslagen en så lydande omröstningsproposition:

Den, som bifaller statsutskottets hemställan i 4:de punkten af utlåtandet n:o 7, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner nej, har kammaren, med afslag å nämnda hemställan, bifallit den af herr A. Persson m. fl. vid punkten afgifna reservation.

Omröstningen försiggick i vanlig ordning och visade 50 ja, men 135 nej; och hade kammaren alltså beslutat i enlighet med nej-propositionens innehåll.

*Ang. ändring
i staten för
landbruks-
styrelsen.*

(Forts.)

Punkten 5.

Mom a),

Bifölls.

Ang. ifrågasatt understöd åt mindre bemedlade lärjungar vid vissa landtmannaskolor. Under *Mom. b)*, som härefter föredrogs, hemställde utskottet, att en af herr *N. Olsson* i Ättersta inom Andra Kammaren väckt motion, N:o 67, om anvisande af ett förslagsanslag å 3,000 kronor, att under vissa vilkor tilldelas mindre bemedlade lärjungar vid landtmannaskolor, icke måtte af Riksdagen bifallas.

I fråga härom anförde:

Herr *Olsson* i Ättersta: Herr talman, mine herrar! Efter det välvilliga omdöme, som åtminstone ett par af statsutskottets ledamöter i fjor vid samma frågas behandling fälde, hade jag verkligen hoppats, att utskottet i år skulle komma att tillstyrka beviljandet af denna jemförelsevis lilla och obetydliga summa. Nu har emellertid utskottet — enhälligt som det synes — afstyrkt förslaget, och då skall jag, för så vidt jag icke eljest vinner något mera allmänt understöd, icke framställa något yrkande. Men jag kan icke neka, att jag beklagar, att utskottet icke ansett sig kunna bifalla detta lilla belopp, för att derigenom få landtmannaskolor och folkhögskolor och lärjungarne i hvardera likställda.

Det är, såsom vi veta, på de flesta ställen nu så, att dessa skolor äro förenade, och att landtmannaskolan så att säga utgör en andra årskurs till folkhögskolan. Vid den sistnämnda skolan utdelas stipendier på 50 kronor, som göra det möjligt för de mindre bemedlade att kunna genomgå sin kurs der. Men då de andra året vilja genomgå landtmannaskolan, så finnes der icke något sådant understöd, och följden blir, att de nödgas genomgå äfven andra årets kurs i folkhögskolan. Det är således till verklig skada för landtmannaskolorna, att dessa stipendier till eleverna vid folkhögskolorna finnas. Om de icke finnes, så skulle skolorna vara likställda; men när de nu finnas vid den ena, men icke vid den andra, så äro de lätt till skada för landtmannaskolan; och denna är dock en skola, som enligt min åsigt är minst lika vigtig som folkhögskolan.

Jag skall, som sagdt är, då utskottet så enhälligt afstyrkt motionen, icke framställa något yrkande.

Herr *Boëthius*: Herr talman, mine herrar. Såsom ledamot af en folkhögskolestyrelse, hvilken just är på väg att förena folkhögskolan med en landtmannaskola, anser jag mig ega någon liten erfarenhet i denna fråga och ber därför att få säga några ord.

Utskottet anser, att landtmannaskolorna i allmänhet äro för litet bepröfvade. Men jag vill fästa uppmärksamheten på, att dessa landt-

mannaskolor just befinna sig i ett nytt utvecklingsstadium, som lof- *Ang. ifrågasatt*
 var att blifva mycket fruktbärande, nemligen det att de förenas med *understöd åt*
 folkhögskolorna, så att de blifva en högre afdelning af dessa senare. *mindre bemed-*
 Som jag nämnde, är man inom den styrelse, som jag tillhör, sinnad *lade lärjungar*
 att göra ett sådant arrangement, och jag har hört, att det skett på *vid vissa landt-*
 många håll samt haft mycket goda frukter med sig. Och jag tror, *mannaskolor.*
 att det blir en väsentlig och kraftig häfstång både för folkskolans
 och landtmannaskolans utveckling och något, hvaraf landsbygden skall
 hafva mycket stor fördel.

(Forts.)

Men då inträffar, såsom redan är påpekadt, det egendomliga förhål-
 landet, att under det att obemedlade lärjungar i den första klassen,
 d. v. s. i folkhögskolan, kunna få premier (allt ifrån år 1886 har
 under åttonde hufvudtiteln uppförts ett extra anslag på 15,000
 kronor till understöd åt mindre bemedlade lärjungar vid sådana folk-
 högskolor, som åtnjuta bidrag af statsmedel), så skulle deremot de lär-
 jungar, som gå qvar ett år till och derigenom få riktig nytta af sin
 kurs, icke få något sådant understöd. Detta synes mig icke vara
 klokt och förståndigt och icke egnadt att bringa framåt institutioner,
 som synas mig böra ligga denna kammare om hjertat, nemligen folk-
 högskolan och landtmannaskolan.

På grund af hvad jag nu anfört skall jag bedja att få yrka bifall
 till herr Olssons motion.

Herr Eliasson i Oktorp: Då jag icke har något af större vigt
 att i denna sak tillägga till hvad som är sagdt, så skall jag inskränka
 mig till att yrka bifall till ifrågavarande motion.

Herr Jonsson i Hof: Herr talman! Ja, det kan visst icke för-
 nekas, att det ligger en oegentlighet deri, att folkhögskolan har ett
 statsunderstöd för mindre bemedlade, under det att landtmannaskolan
 saknar samma understöd. Men det är i alla fall enligt utskottets me-
 ning något för tidigt att bevilja ett särskildt anslag till landtmanna-
 skolan i detta syfte. Hade någon af motionärerna föreslagit att taga
 bort 3,000 kronor af anslaget till folkhögskolan och i stället lägga det
 till landtmannaskolan, så tror jag, att utskottet skulle hafva varit tem-
 ligen ense om att tillstyrka ett sådant förslag. Men att nu bevilja ett
 särskildt anslag till landtmannaskolan, det är icke riktigt korrekt i
 stycket. Ty om man undersöker, huru mycket hvarje elev, som t. ex.
 1891 genomgått skolorna, kostar staten, i den bemärkelse, att man för-
 delar statsunderstödet i sin helhet på hvar elev under år 1891 i folk-
 högskolan å ena sidan och jmför det med en likadan uträkning af
 hvad eleverna i landtmannaskolan kosta, så kommer man till det re-
 sultat, att hvarje elev i folkhögskolan för år 1891 kostat 59 kronor i
 statsmedel, under det att hvarje elev i landtmannaskolan kostat 193
 kronor.

*Ang. ifrågasatt
understöd åt
mindre bemed-
lade lärjungar
vid vissa landt-
mannaskolor.*

(Forts.)

När man icke kan neka till, att folkhögskolan kan vara af ungefär lika stor vikt och betydelse för ynglingarne som landtmannaskolan, så är ju statsbidragets fördelning i förhållande till elevernas antal för närvarande sådan, att det är svårt efter mitt förmenande att bevilja detta särskilda anslag till landtmannaskolan. Skulle antalet elever i landtmannaskolorna växa upp någorlunda till att bli jmförligt med antalet elever i folkhögskolan, då är tiden inne att lemna något särskildt anslag till premier äfven här. Men för närvarande anser jag tiden icke vara inne.

Jag skall därför yrka bifall till utskottets förslag.

Herr Pehrsson i Norrsund: Det är med anledning af den siste talarens anförande jag skall be att få nämna några ord.

Han sade, att eleverna vid landtmannaskolorna blifva så dyra i jmförelse med eleverna vid folkhögskolorna. Ja, detta är mycket riktigt anmärkt, men anledningen dertill är den att landtmannaskolorna besökas och komma att besökas så litet, till dess ett särskildt anslag till premier åt elever vid dessa skolor beviljas. Då nu elever vid folkhögskolorna kunna erhålla stipendier, så besökas dessa skolor mycket mera, hvaraf följdén blir, att eleverna vid dessa skolor icke kosta så mycket som ynglingarna vid landtmannaskolorna. Finge vi ett litet understöd åt dessa senare skolor, skulle vi få se, att dessa elever ej skulle komma att kosta så mycket som de nu göra. — Det är endast detta jag velat påpeka.

Jag yrkar bifall till herr Olssons motion.

Herr Lasse Jönsson: Till de skäl, som statsutskottet har anför, har jag ett annat, nemligen att jag alls icke vill, att dessa skolor skola uppmuntras för att ytterligare intränga på de praktiska lägre landtbruksskolorna. De hafva redan gjort skada nog, då de redan utträngt en 10 stycken i vårt land af dessa skolor, som jag anser vara mycket viktigare. Nu har en af statsutskottets ledamöter gifvit anvisning på, att dessa skolor äfven skulle intränga på folkhögskolornas område, i det att man skulle taga af anslaget till sistnämnda skolor och gifva åt landtmannaskolorna. Jag anser icke heller detta rätt, utan min förhoppning är den, att vi skola behålla dessa skolor sådana de äro, till dess allmänheten kommer att inse, att de äro, om icke skadliga, så åtminstone mindre nyttiga, och att vi böra återgå till de lägre landtbruksskolorna, der eleverna praktiskt få lära sig yrken, som de i en framtid kunna hafva nytta af i stället för denna opraktiska teoretiska kunskap, som man ty värr allt för mycket lägger an på.

Man ser ju redan exempel på, att dessa skolor röna föga uppmuntran inom landet, då de hafva ett så ringa antal lärjungar. Detta är ju bevis nog. Till de lägre landtbruksskolorna inkomma så många ansökningar, att vi icke kunna bevilja tillträde åt alla. Här deremot

är det 7 à 8 elever i hvarje skola, och detta är så litet, att man icke bör fortfarande uppmuntra dem.

Dessa skolor må gerna *kallas* landtmannaskolor, men de äro och förblifva hufvudsakligen teoretiska, och de lärare, som der äro anställda, hafva ibland aldrig haft ett jordbruk, hafva icke den minsta idé om jordbruket, utan de skola inprenta undervisning från sina teoretiska kunskaper. Dessa lärare påpeka, huru landtbruket är ordnadt i England, Tyskland och Skottland, de lära dem både svenska och latinska namn på växter, men hvad de lära i det praktiska, det är ingenting.

Jag anser icke, att Riksdagen bör fortgå på denna bana och understödja dessa skolor, för att krossa de vida nyttigare lägre landbruksskolorna. Jag yrkar bifall till utskottets förslag.

Herr Bengtsson: Herr talman, mine herrar! Att statsutskottet med fullt erkännande af motionärernas goda syfte likväl afstyrkt de båda motionerna, tyder visserligen på en mycket berömvärd och som jag tror nödvändig sparsamhet, men denna sparsamhet synes mig något besynnerlig, om man jemför densamma med den frikostighet, som utskottet ådagalagt uti 33:dje punkten af förevarande betänkande i fråga om anslag till handelsundervisningen.

Utskottet har såsom skäl för sitt afslag å motionärens ifrågavarande förslag anfört, att någon tillförlitlig erfarenhet rörande landtmannaskolans förmåga att fylla sin uppgift icke kunnat under de få år, den varit i verksamhet, erhållas. Jag ber dock att få framställa den frågan: är det icke samma förhållande med handelsinstitutens verksamhet; har man verkligen större säkerhet för att dessa institut fylla sin uppgift? Likväl har utskottet tillerkänt dem ett anslag å 15,000 kronor, och detta anslag har utskottet tillstyrkt af det skäl, såsom utskottet behagat uttrycka sig, för att »åstadkomma tillfälle för ett större antal unga personer att vid sådana handelsinstitut vinna en teoretisk underbyggnad för sin blifvande verksamhet i handelsn tjänst.»

Ja, mine herrar, det är precis samma syftemål, som motionären afsett med sitt förslag. Motionären har gjort en framställning gående ut på att bereda mindre bemedlade ynglingar, som vilja egna sig åt jordbruket, tillfälle att gå igenom landtmannaskolorna och derstädes erhålla en teoretisk utbildning. Jag tror för min del, att det är ett ganska ädelt syftemål, som motionären afsett, och jag tror att utskottet borde varit mera välvilligt stämtdt mot hans förslag.

Jag vill härmed dock icke hafva sagdt, att jag, när vi komma till 33:dje punkten, kommer att rösta för afslag å anslaget till handelsinstitutet; jag tror att anslag sådana som dessa för mindre bemedlade ynglingar, vare sig de egna sig åt det ena facket eller åt det andra, äro välgörande och böra beaktas. Och mig synes verkligen, som om utskottet behandlat förevarande motion ganska styfmoderligt.

För min del kan jag icke annat än yrka bifall till herr Olssons motion och afslag å utskottets hemställan i förevarande punkt.

*Ang. ifrågasatt
understöd åt
mindre bemed-
lade lärjungar
vid vissa landt-
mannaskolor.*

(Forts.)

Ang. ifrågasatt
understöd åt
mindre bemed-
lade lärjungar
vid vissa landt-
mannaskolor.

(Forts.)

Häruti instämde herrar *Lilienberg* och *Jansson* i Krakerud.

Herr Petersson i Runtorp: Då motionären började sitt anförande med att beklaga sig öfver, att hela statsutskottet var emot hans motion, och tviflade på att det skulle löna mödan att framställa något yrkande, så skall jag för min del genast bekänna, att han i mig har en vän till motionen samt att jag verkligen på afdelningen arbetade för bifall till densamma. Men som vi, såsom af föregående punkt synes, då kommit i farten med att vara sparsamma och jag icke fick någon på min sida, så brydde jag mig icke om att hålla så hårdt på den, så att jag reserverade mig.

Jag har dock ingalunda blifvit öfvertygad om obilligheten af hans förslag, utan jag kan intyga, att dessa landtmannaskolor verkligen äro behöfliga, nyttiga samt borde upphjelpas.

Nu har anförts af föregående talare, att de, när elevantalet vid landtmannaskolorna ökats, skulle vilja vara med om att släppa till litet premier åt dem. Ja, rätta sättet att få antalet ökad är utan tvifvel just att gifva dem premier i likhet med folkhögskolorna, ty derigenom flytta de dit. Båda skolorna utgöra nu ofta en enda skola med två olika årskurser. Eleverna kunna då fortsätta andra året uti landtmannaskolan, men det fins många fattiga ynglingar, som icke hafva råd att ligga der andra året utan understöd, och därför genomgå icke så många landtmannaskolorna. Men att de genom en sådan sammanslagning skulle inkräkta på folkhögskolorna, det har jag icke märkt och tror icke att förhållandet är sådant.

Nu är det emellertid en svårighet att dessa båda slag af skolor sortera under olika departement, folkhögskolorna under ecklesiastik- och landtmannaskolorna under civildepartementet, hvilket gör att man icke kan få anslag till premier på ett och samma håll. Kunde det ske, så vore bristen lätt afhjelpat, ty det har verkligen, om jag minnes rätt, uppstått öfverskott å anslagen till folkhögskolorna, ehuru obetydligt, och man skulle då kunna få ett och samma anslag till premier vid båda skolorna. Men då denna fråga icke föreligger, kan man icke på det sättet få någon rättelse i nuvarande förhållanden. Jag vill emellertid endast tillkännagifva, att jag anser motionärens förslag fullt befogadt och till verklig nytta, och skall jag därför förena mig med dem, som yrkat bifall till motionen.

Herr Olsson i Ättersta: Då nu yrkanden framstälts om bifall till min motion, kan jag icke underlåta att med några ord bemöta ett par yttranden, som under den nu förda diskussionen fälots.

Herr Jonsson i Hof lemnade en statistisk uppgift å kostnaderna vid de olika skolorna. Ja, denna synes mig tydliggen påvisa rättigheten af min åsigt, ty derigenom att folkhögskolorna hafva anslag till utdelande af premier, kunna medellösa ynglingar, som så uppmuntras, besöka dem och derigenom blifva de mera besökta. Afsigten med

min motion är ju icke heller någon annan än att söka förskaffa landtmannaskolorna ett dylikt anslag, i synnerhet som jag hört, att minst tre gånger så många elever kunna undervisas vid dessa skolor utan den ringaste ökning af lärarekrafterna.

På herr Lasse Jönssons anförande skulle kunna vara ofantligt mycket att svara. Alla veta vi, att landtmannaskolorna och landbruksskolorna hafva himmelsvidt skilda uppgifter. När han talade om den brist på praktisk utbildning, som förefinnes uti undervisningen vid landtmannaskolorna, så är ju en känd sak att de personer, som komma till dessa skolor, få sin praktiska utbildning i hemmet och att det är endast för att få den teoretiska, som de komma till landtmannaskolorna.

Men det lönar ju icke mödan att tala derom, ty det är ju icke fråga om att inrätta nya skolor, utan att åstadkomma det bästa möjliga af dem, som redan finnas.

Då nu staten genom att bevilja anslag till dessa skolor förklarar dem nyttiga, så tyckes mig en så liten uppoffring som 3,000 kr. icke vara synnerligen mycket att tala om. Hvad herr Jonsson i Hof nämnde om att, om man i stället hade föreslagit att minska anslagen till folkhögskolorna med dessa 3,000 kronor, det hade varit större utsigt för framgång, så kan det väl icke vara allvarligt menadt, ty nog lär det väl finnas möjlighet att få dessa 3,000 kronor från något annat håll utan att man behöfver taga dem i den formen.

Öfverläggningen var härmed slutad. Derunder hade yrkats *dels* bifall till utskottets hemställan och *dels* afslag derå och bifall i stället till den af herr Olsson i Åttersta i ämnet väckta motion. Herr talmannen gaf propositioner i enlighet med dessa yrkanden och fann propositionen på bifall till utskottets hemställan vara med öfvervägande ja besvarad. Votering blef likväl begärd och företogs enligt följande nu uppsatta och af kammaren godkända voteringsproposition:

Den, som bifaller statsutskottets hemställan i 5:te punkten mom. b) af utlåtandet nr 7, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har kammaren, med afslag å nämnda hemställan, bifallit den af herr Nils Olsson i ämnet väckta motion.

Omröstningen utföll med 108 ja mot 70 nej; hvadan utskottets hemställan af kammaren bifallits.

Ang. ifrågasatt underatöd åt mindre bemedlade lärjungar vid vissa landtmannaskolor.

(Forts.)

Ang. höjning
af anslaget till
reseunderstöd
åt fabriks- och
handtverks-
arbetare.

Punkten 6.

I en inom Andra Kammaren väckt motion, n:o 88, hade herr C. A. Andersson från Malmö hemställt, att det till reseunderstöd åt fabriks- och handtverksarbetare nu utgående anslag, 20,000 kronor, måtte från nästa års början höjas med 5,000 kronor, eller till 25,000 kronor; men hemställde utskottet, att motionen icke måtte af Riksdagen bifallas.

Efter föredragning af punkten anförde:

Herr Andersson från Malmö: Under de tolf år jag varit ledamot af denna kammare har jag vid många tillfällen af arbetare inom Malmö samhälle blifvit ombedd att till kommerskollegium inlemna ansökningar om reseunderstöd för att i främmande land söka vinna utbildning i de sökandes yrken. Men ehuru dessa ansökningar varit åtföljda af de bästa intyg samt vitsord och rekommendationer från såväl skolor som principaler, så har det dock varit högst sällan som dessa ansökningar bifallits, och som anledningen dertill har varit brist på medel, har jag af denna orsak vid förevarande riksdag föreslagit Riksdagen att höja det till reseunderstöd åt fabriks- och handtverksarbetare nu utgående anslag, 20,000 kronor, med 5,000 kronor eller till 25,000 kronor. Statsutskottet, till hvilket denna min motion blifvit remitterad, har mycket välvilligt erkänt motionens goda syfte, och utskottet säger, bland annat, i sitt utlåtande följande: »Då de resestipendier, hvarom nu är fråga, visat sig egnade att befordra det med dem afsedda syftemålet, eller yrkesskicklighetens höjande inom landet, och då antalet dylika stipendier onekligen är väl lågt i förhållande till antalet fullt kompetente sökande, finner utskottet motionärens förslag att bereda ökade medel för det ifrågavarande behovets tillgodo-seende förtjent af uppmärksamhet.» På samma gång jag således på det hjertligaste tackar utskottet för det vackra erkännande, som från utskottets sida kommit min motion till del, får jag dock beklaga, att utskottet ansett sig icke kunna bifalla densamma. Jag skulle hafva önskat, att några flere målsmän för handtverks- och fabriksindustrierna varit ledamöter af utskottet vid behandlingen af denna fråga, fullt öfvertygad som jag är derom, att med en sådan förstärkning i de åsikter, som, enligt hvad jag inhemtat, förefinnas bland utskottets medlemmar, frågan skulle hafva fått en helt annan utgång.

För att visa nytta och behovet af dylika understöds utdelande har jag, såsom herrarne finna af de bilagor, som äro bifogade min motion, vändt mig till handtverks- och industriföreningarna i Stockholm, Göteborg och Malmö med anhållan, att dessa föreningar ville yttra sig angående gagnet af dessa understöd; och hafva dessa föreningar enstämmigt uttalat den åsigt, att dessa reseunderstöd visat sig vara för yrkesidkarne af ofantligt stort gagn samt utöfva ett mycket

välgörande inflytande. Jag vill i detta fall endast taga mig friheten att anföra ett par rader ur det från Stockholms handtverksförening afgifna utlåtande, deri det heter, bland annat, »om Sveriges yrkesidkare i arbetsskicklighet må kunna sägas icke stå så särdeles långt efter hvad förhållandet härutinnan antages vara inom andra kulturländer, så härleder sig detta i icke ringa mån deraf, att våra yrkesarbetare årligen blifvit satta i tillfälle att med statsunderstöd företaga utrikes resor och derifrån till fosterlandet hemföra många rön och iakttagelser, som de under dessa sina resor varit i tillfälle att inhemta. Då så är förhållandet, hvilket ock handtverksföreningen mångfaldiga gånger varit i tillfälle att bevittna, så torde deraf tydligen framgå, hvilken ovärderlig och välsignelsebringande nytta för vår inhemska industri dylika reseunderstöd i sjelfva verket innebär.»

Utom dessa rekommendationer af omförmälda föreningar från nämnda större städer i vårt land, har jag sjelf varit i tillfälle att iakttaga, hvilket välgörande inflytande dessa resor haft på de personer, som kommit i åtnjutande af understöd.

Det har nemligen lyckats för ett par arbetare i Malmö, för hvilka jag inlemnad ansökningar till kommerskollegium att erhålla dylikt understöd. Bland dessa är det i synnerhet en målare, hvilken vistats en tid i Berlin, hos hvilken jag varit i tillfälle att se prof på de måleriarbeten han utfört såväl före sin resa till utlandet som efter hemkomsten derifrån. Jag kan försäkra herrarne, att skilnaden mellan dessa arbeten är mycket stor och i ögonen fallande, och jag tror mig icke säga för mycket, då jag skulle vilja påstå, att denne arbetare är den skickligaste dekoratör, som vi för närvarande hafva bland måleriarbetarne i Malmö. Äfvenledes känner jag en annan arbetare, hvilken vistats någon tid i München och kom hem någon tid före industriutställningen i Köpenhamn, till hvilken han utstälde ett arbete, som han förfärdigat i sin faders verkstad och för hvilket han belönades med andra priset och en stor silfvermedalj, oaktadt han hade att täfla med en mängd framstående handtverkare, såväl från Danmark som Sverige. Jag tror mig äfven kunna påstå, att dessa premier utöfva ett välgörande inflytande icke blott på sjelfva de personer, som derigenom beredts tillfälle att vistas utomlands; ty när de kommit hem till fäderneslandet och visa prof på sin skicklighet för en mängd kamrater och andra, så taga äfven dessa intryck af hvad han i utlandet inhämtat. Dessutom, om en person, som åtnjutit dylikt understöd, en gång sjelf blir arbetsgifvare, så blir han naturligtvis bättre i tillfälle att tillgodogöra sig och andra sin förmaga, sina kunskaper och sin erfarenhet, än om han icke varit i tillfälle att få vistas utomlands.

Nu kanske någon kan tycka, att dessa handtverks- och industrigrenar i vårt land icke hafva så stor betydelse, att man bör tilldela dem dylika understöd som de, hvarom här är fråga. Men en sådan uppfattning, i fall den hos någon förefinnes, är alldeles oriktig. Ty dessa industrigrenar hafva tagit eu ofantlig fart, i synnerhet på senare

Ang. höjning af anslaget till reseunderstöd åt fabriks- och handtverksarbetare.
(Forts.)

Ang. höjning
af anslaget till
reseunderstöd
åt fabriks- och
handverks-
arbetare.

(Forts.)

åren. Det visar sig nemligen af statistiken, att tillverkningsvärdet för dessa fabriks- och handtverksindustrigrenar för år 1890 uppgått till nära 270,000,000 kronor, och har ökningen under de sista tio åren skett med ett tillverkningsvärde af nära 102,000,000 kronor. Antalet arbetare, som under år 1890 voro vid dessa industrier anställda, uppgick till 120,350 och har under de sista tio åren ökat med mera än 22,000.

Då således dessa industrigrenar tagit en sådan omfattning och då antalet vid dem anställda arbetare vuxit i sådan grad, så kunna herrarne finna att, då till följd af anslaget ringhet icke flera än omkring 40 arbetare årligen kunna deraf komma i åtnjutande, detta är väl litet, och vid sådant förhållande inse herrarne utan tvifvel, att Riksdagen genom bifall till min motion skulle göra dessa industrigrenar en stor tjänst.

Om vi se på det lilla Danmark, hvars industri på långt när icke tagit samma utveckling som hos oss, så skola vi finna att det anslag, som danska staten lemnar i förevarande afseende, är något större, eller 22,000 kr., under det att anslaget i Sverige för närvarande utgör endast 20,000 kr.

Jag skall, oaktadt äfven inom denna kammare likasom inom utskottet det finnes så få målsmän för dessa industrigrenar, likväl taga mig friheten att yrka bifall till min motion och afslag å utskottets hemställan.

Häruti instämde herrar *Broström, Eklund* från Norrköping, *O. Olsson* från Stockholm, *Wavrinsky, Fr. Berg, Fjällbäck, Aulin, Sjöholm* och *Schöning*.

Herr Jonsson i Hof yttrade: Då motionären gjort yrkande på bifall till sin motion, så anser jag det vara nödigt, att äfven någon från utskottet här uppträder och yrkar bifall till dess hemställan.

Jag hade trott, att motionären kunde vara belåten med den motivering utskottet begagnat med afseende på hans förslag, men då jag i viss mån funnit mig besviken i det fallet, så skulle jag kunna stå motionären till tjänst med att yrka afslag å utskottets motivering, men bifall till det slut, hvartill utskottet kommit. Detta vill jag emellertid icke göra, utan hoppas att, när vederbörande komma att företaga denna fråga till pröfning, Kongl. Maj:t skall kunna utfinna medel på annat håll för befrämjande af det mål motionären äsyftar, och dermed bör väl motionären kunna vara belåten.

Herr Collander: Jag skall ej påyrka någon ändring i utskottets utlåtande, men jag ber att få uttala mina lifliga sympatier för herr Anderssons förslag, ty otvifvelaktigt är, att vårt näringslif är i behof af allt möjligt understöd i den rigtning motionen afser.

Då ansökningarna om erhållande af ifrågavarande stipendier stän-

dig varit större, än anslaget medgäfvit bifalla, har man derutinnan en säker fingervisning om att man här kommit på rätt stråt, till näringslifvets uppmuntran och främjande, under det att andra anslag till dettas främjande legat mer eller mindre obegagnade och endast bidragit att öka besparingarna å den hufvudtitel de tillhöra. Utskottet har äfven erkänt, att ifrågakarande motion är behjertansvärd.

Jag vill, som sagdt, icke göra något yrkande, utan endast uttala den förhoppning, att Kongl. Maj:t måtte finna anledning att snart inkomma till Riksdagen med förslag i riktning att höja detta anslag, som visat sig så eftersökt och gagneligt för dem, för hvilka det är afsedt.

Herr Swartling: Jag har vissarligen icke några nya skäl att lägga till de af motionären anförda, och det behöfves icke heller, då dessa äro så kraftiga att de nära nog föranledt utskottet tillstyrka bifall till motionen. Läser man nemligen motiveringen till utskottets betänkande, så skall man af densamma ovilkorligen vänta sig ett tillstyrkande af bifall till motionen. Det är också mera af formella skäl, som utskottet kommit till ett annat slut.

Lika med den talare, som sist hade ordet, vill jag hafva uttalat mina sympatier för motionen äfvensom den förhoppning att, om motionen icke vinner bifall nu, Kongl. Maj:t måtte taga saken under sitt beskydd och till ett annat år framlägga ett tillfredsställande förslag i ämnet.

Jag ber att få instämman med motionären i hans yrkande om bifall till motionen.

Herr friherre *Fock* instämde häruti.

Herr Beckman: Äfven jag skall anhålla att lika med den siste talaren få uttala den förhoppningen, att det icke må dröja länge, innan Kongl. Maj:t tager denna fråga under sin allvarliga ompröfning.

Redan vid 1887 års riksdag, då jag tillät mig väcka förslag i samma syfte, hörde jag från flera håll uttalas varma sympatier för saken, och det yttrades då, att det kunde vara möjligt för chefen för civildepartementet att af tillgängliga medel bereda någon ökning i förevarande anslag, exempelvis genom användande af medel å anslags-titeln: »befrämjande i allmänhet af slöjderna», i den mån, som detta anslag icke för andra ändamål anlätades.

Men jag vill häremot påpeka, att när det gäller ett så ytterst viktigt behof som det förevarande, det icke synes lämpligt att göra dess tillgodoseende beroende vare sig på möjliga, alltid osäkra besparingar eller på vexlande uppfattningar hos olika departementschefer.

Jag erkänner villigt, att utredning bör göras rörande sjelfva sättet för rescanslagens lämpligaste användning, och jag hoppas att Kongl. Maj:t ville låta undersöka, under hvilka vilkor dessa stipendier till

Ang. höjning af anslaget till reseunderstöd åt fabriks- och handverksarbetare.

(Forts.)

största nytta må utdelas, särskildt huruvida de böra utdelas i ett större antal och till mindre belopp, eller huruvida icke i vissa fall stipendier till något större belopp böra tilldelas ett antal arbetare för att sätta dem i tillfälle att någon längre tid vistas i utlandet och på flera olika orter lära sig detaljerna af sitt yrke.

Dessa anslag till resestipendier för arbetare leda för öfrigt med visshet till stor ekonomisk fördel för samhället. Det är en ren besparing att gifva understöd åt vissa bland industriens arbetare för en vistelse utomlands, dervid tillfälle beredes dem att på skilda håll studera särskilda smagrigtningar samt lära sig olika arbetsmetoder i det yrke, de studera.

Herr talman! Jag skall emellertid nu anhålla att få yrka bifall till motionärens förslag.

Med herr Beckman förenade sig herr *Lovén*.

Sedan öfverläggningen härmed förklarats slutad, samt herr talmanen gifvit propositioner i enlighet med de yrkanden, som derunder förekommit, biföll kammaren utskottets hemställan.

Ang. åtgärder
för befräm-
jande af hafs-
fisket vid rikets
vestra och
södra kuster
samt af fisket
vid östra
kusten och i
sötvattnen.

Punkten 7.

I nedannämnda inom Andra Kammaren väckta motioner hade herr *A. V. Ljungman* föreslagit:

i motionen n:o 10: att Riksdagen måtte *dels* i skrifvelse hos Kongl. Maj:t anhålla om vidtagande af nödiga åtgärder för åvägabringandet af en tidsenlig administration af hafs-fiskebedriften vid rikets vestra och södra kuster, *dels ock* uppföra ett anslag å ordinarie stat af 9,000 kronor för anställande af två fiskeriinspektörer, den ene för Göteborgs och Bohus läns och den andre för Hallands, Malmöhus, Kristianstads och Blekinge läns hafs-fisken; och

i motionen n:o 11: att Riksdagen måtte *dels* i skrifvelse hos Kongl. Maj:t anhålla om vidtagande af nödiga åtgärder för åstadkommandet af en mer tillfredsställande administration af fiskena vid rikets östra kust och i sötvattnen, *dels ock* å ordinarie stat uppföra ett anslag af 4,500 kronor till aflöning åt ännu en under landtbruksstyrelsen hörande fiskeriinspektör.

Under *mom. a)* af förevarande punkt hemstälde nu utskottet, att herr *Ljungmans* motion n:o 10 icke måtte vinna Riksdagens bifall.

Emot denna utskottets hemställan hade reservation anmälts af herrar *A. Persson* i Mörarp, *P. Andersson* i Högkil, *G. Eriksson* i Mörviken, *P. Pehrson* i Törneryd, *H. Andersson* i Nöbbelöf, *O. Jons-son* i Hof, *S. G. von Friesen*, *P. Holm* och *J. P. Jansson* i Saxhyttan som yrkat, att utskottet måtte hemställa:

»a) att Riksdagen, med anledning af herr Ljungmans förevarande motion n:o 10, må i skrifvelse till Kongl. Maj:t anhålla, att Kongl. Maj:t täcktes taga i öfvervägande, huru en verksam administration af hafsfisket så väl vid rikets vestkust som ock, om så af förhållandena funnes påkalladt, vid dess sydkust lämpligen måtte kunna bringas till stånd;

b) att herr Ljungmans motion n:o 10 i öfrigt icke må till någon Riksdagens åtgärd föränleda.»

Sedan utskottets hemställan blifvit uppläst anförde:

Ang. åtgärder för befrämjande af hafsfisket vid rikets vestra och södra kuster samt af fisket vid östra kusten och i sötvattnen.

(Forts.)

Herr Ljungman: Som herrarne torde känna, väckte jag förra året eu med den föreliggande aldeles lika motion, och den vann Andra Kammarens bifall. Då den emellertid med ringa majoritet föll i Första Kammaren, kunde den icke till någon åtgärd föränleda. Jag har därför nu återupptagit densamma vid innevarande riksdag med hopp om bättre framgång och ber nu att få redogöra i korthet för syftet med motionen. År 1878 aflät Riksdagen en skrifvelse till Kongl. Maj:t med syfte att erhålla en förbättrad anordning af administrationen af fiskerinäringen och en omarbetning af fiskerilagstiftningen. Denna skrifvelse föränledde tillsättande år 1881 af en komité. Då man emellertid i Bohuslän ansåg sig hafva goda skäl att antaga, att den administration, som af denna komité komme att föreslås, icke skulle blifva passande för förhållandena i Bohuslän, så väcktes i Göteborgs och Bohus läns landsting motion om inrättande af en oafönad fiskeradministration efter skotskt och holländskt mönster för bohuslänska hafsfisket. Då sedan 1881 års fiskerikomité's utlåtande remitterades till länets landsting, så tillstyrkte och vidhöll landstinget år 1884 sitt förslag af år 1882. Frågan fick emellertid sedan hvilat, och den hade väl hvilat ännu, om den ej blifvit upptagen af landtbruksstyrelsen, som den 14 november 1890 inkom med hemställan, att fiskerinäringen skulle läggas under landtbruksstyrelsen. Det blef då en tvungen sak för oss i Bohuslän att upptaga det gamla förslaget, och det skedde i atskilliga petitioner, hvilka af 1891 års landsting i Göteborg tillstyrktes.

Förslaget om en dylik fiskeradministration har äfven tillstyrkts af länets hushållningssällskap och länsstyrelsen. Det har visserligen yppats något olika meningar om denna administrations befogenhet, om antalet ledamöter, som skulle insättas i den oafönade komité, af hvilken den skulle bestå, samt om af hvem och på hvad sätt de skulle väljas. Men deremot hafva icke inom några af länets offentliga korporationer meningarna varit delade om *behöfligheten* af den föreslagna reformen. Hvad reservanterna ifrån denna kammare nu hemställa innebär i sjelfva verket ingenting annat, än att frågan skall af Kongl. Maj:t tagas under ompröfning och afgörande, och då det utan tvifvel ligger stor vikt på, att man får en på *sjelfstyrelse* grundad fiskeradministration för bohuslänska hafsfisket, så vill jag tillstyrka bifall till den reservation, som afgifvits af 9 ledamöter af statsutskottet från Andra Kammaren.

Ang. åtgärder
för befräm-
jande af hafs-
fisket vid rikets
vestra och
södra kuster
samt af fisket
vid östra
kusten och i
sötvattnen.

(Forts.)

Herr Lasse Jönsson: Det kan synas, som om det af reservanterna framställda förslag vore af en ganska oskyldig beskaffenhet. Reservanterna föreslå nemlingen, att Riksdagen skulle i skrifvelse till Kongl. Maj:t begära, att »Kongl. Maj:t täcktes taga i öfvervägande, huru en verksam administration af hafsfisket så väl vid rikets vestkust som ock, om så af förhållandena funnes påkalladt, vid dess syd-kust lämpligen måtte kunna bringas till stånd.»

Här står icke, såsom motionären tycktes förmena, taladt om, att Riksdagen skulle anhålla, att Kongl. Maj:t måtte anordna en dylik administration, utan det är en öppen fråga, som man hänskjuter till Kongl. Maj:t med anhållan, att om Kongl. Maj:t anser en sådan anordning nödvändig, densamma måtte genomföras, men eljest icke.

När man följt litet med dessa märkliga skrifvelser, de skriftvexlingar och petitioner, som förekommit i denna sak, så kan man icke undgå att förvånas öfver, att de icke någon gång taga slut. Det har i Riksdagen väckts mångfaldiga motioner i denna fråga, stundom icke mindre än tre vid samma riksdag, det har äfven tillsatts komitéer, den ena efter den andra, hvilka utredt frågan, men när utredningen framlagts, så har man icke varit belåten med den. Det har icke lykats Kongl. Maj:t att få de rätta personerna med i komitéerna, tycker man; stundom hafva de varit för litet praktiska, stundom för mycket praktiska, ibland hafva de varit för litet lagkloka och ibland motsatsen.

Nu är här framställt ett nytt förslag, att Kongl. Maj:t skulle på egen hand söka bringa frågan till lösning och antingen tillsätta en administration sådan som motionären önskar eller också någon annan, som Kongl. Maj:t kunde finna lämpligare.

Hela felet tyckes vara, hvad motionären i början af sin motion frambåller, att Riksdagen höjt anslaget till understödande af fiskerinäringen från 17,600 till 42,000 kronor, men att detta anslag ej blifvit helt och hållet användt, utan en del deraf hamnat bland besparingarna under sju hufvudtiteln. Detta anser motionären vara skada, och om den del af anslaget, som verkligen användts, yttrar han, att det »användts för sådant, som lämpligast bort helt och hållet åsidosättas.» Det som användts borde alltså hafva åsidosatts, och det som icke begagnats, utan gått till besparingarna, borde hafva användts, och Riksdagen skulle nu se till, att en komité måtte tillsättas för att dessa besparingar må komma att åtgå. Reservanterna hafva visserligen sökt trösta oss i motiveringen dermed, att »kostnaden för den utredning, som kan finnas erforderlig, bör kunna bestridas af till fiskerinäringens understöd anvisade eller eljest tillgängliga medel»; men frågan är, om alla dessa utredningar verkligen äro af behovet påkallade. Har icke staten redan uppoffrat alldeles tillräckligt för denna näring, som för närvarande är en af våra mest blomstrande? Utom de 42,000 kronor, som årligen lemnas i direkt understöd, har Riksdagen till telefonanläggningar i denna närings intresse uppoffrat öfver 59,000 kronor. Derjemte underhåller staten hvarje vinter på vestkusten en ångbåt,

hvilket väl kostar 20- à 30,000 kronor. Skall man då aldrig stanna i sina yrkanden om ökad understöd? Jag tycker, att det är i hög grad olämpligt att på detta sätt öka på understödet åt en näring, hvars idkare till största delen befinna sig i stort välstånd. Skulle någon förändring vidtagas i afseende på detta understöd, så vore det den, att anslaget minskades eller helt och hållet droges in; ty hvarför skall staten offra penningar på uppmuntrande af en näring, som alls icke behöfver uppmuntras? Att ett af kronans fartyg hålles derute om vintern, det kan jag väl medgifva har skäl för sig, liksom att understöd lemuas åt den fattiga fiskarbefolkningen i andra trakter af landet, men att Riksdagen skall bevilja det ena anslaget efter det andra åt dessa trakter, der det strömmar in förmögenhet, det anser jag vara i hög grad olämpligt.

Ang. åtgärder för befrämjande af hafsfisket vid rikets vestra och södra kuster samt af fisket vid östra kusten och i sötvattnen.
(Forts.)

Motionären har äfven talat om tillsättande af en administration för sydkusten, men jag kan försäkra, ty jag har flera fiskelägen i min ort, att fiskarbefolkningen visst icke önskar något sådant. Jag har talat med åtskilliga fiskare i min trakt om saken, och de hafva alla sagt: Bevare oss väl för något sådant, låt oss få vara i fred! Och jag tror, att äfven fiskarbefolkningen i Göteborgs och Bohus län har samma önskan. Deras äfventyrliga och farliga yrke är nemligen af den art, att de visst icke äro intresserade af, att uppsyningsmannen opphörligt skall gå och kontrollera dem, och jag ber därför herrarne låta dem vara i fred.

Jag yrkar bifall till statsutskottets hemställan.

Herr von Friesen: Jag skall be att i korthet få anföra de skäl, hvilka såväl förra året föranledde utskottet i dess helhet att förorda bifall till det skrifvelseförslag, som då var i fråga, som äfven i år föranledt reservanterna att stå qvar på den ståndpunkt de då intogo.

När landtbruksstyrelsen inrättades, lades under den allt ostkust- och sötvattensfiske, men undantogs uttryckligen vestkustfisket. Vestkustfisket är således för närvarande icke föremål för någon administration. Det förefaller, som om detta vore en bestämd lucka i förvaltningen, och någon åtgärd borde väl vidtagas för att fylla denna lucka. Det är i syfte att få till stånd en undersökning i detta hänseende, som reservanterna förordat aflåtande till Kongl. Maj:it af en skrifvelse i ämnet. Det är icke fråga om något nytt anslag till fiskerinäringens upphjelpande, såsom den föregående talaren ville antyda, utan om att få det hittillsvarande anslaget på det fördelaktigaste sätt användt. Det är detta, som är det yttersta syftet med reservanternas förslag, och det måtte väl vara ett godt ändamål, att ett anslag, som är beviljadt för ett nyttigt ändamål, må blifva på ett klokt och riktigt sätt användt.

Den föregående ärade talaren, som delade utskottsmajoritetens uppfattning, klagade öfver, att på andra håll icke något anslag komme fiskerinäringens idkare till godo, oaktadt det der bättre behöfdes än i Göteborgs och Bohus län. Men hvem vet, om det icke blefve en

Ang. åtgärder
för befräm-
jande af hafs-
fisket vid rikets
vestra och
södra kuster
samt af fisket
vid östra
kusten och i
sötvattnen.

(Forts.)

möjlighet äfven för hans ort att få anslag, om den administration, han nu så ifrigt motsätter sig, komme till stånd der; ty klart är ju, att om personer arbeta för eu sak, både uppifrån och nedifrån, så skall lättare något kunna åstadkommas. Jag är sjelf icke fackman i fiskerinäringen, men jag kan icke tro, att denna näring gör något undantag från den allmänna regeln, att, om intresserade personers uppmärksamhet på ett klokt sätt tages i anspråk, ett godt resultat skall vinnas. Kanske skulle det på det sättet lyckas att på de trakter, der fiskarbefolkningen nu är fattig och i behof af understöd, höja fisket, så att det äfven der komme att lemna riklig afkastning.

Man har sagt, att på de orter, som här vore i fråga, icke förefunnnes någon önskan om en sådan administration som den åsyftade. Ja, jag har hört båda delarne, dels har jag hört dem, som säga att en sådan administration skulle vara af behofvet påkallad, dels har jag hört andra som säga: må Gud bevara oss därför! För min del anser jag emellertid, att det tillförlitligaste uttrycket för ortens önskningsar är det uttalande, som gjorts af ortens representation i landstinget, och nu är förhållandet det, att landstinget tre särskilda gånger, senast 1891, uttalat sig för en sådan administration, som den herr Ljungman föreslagit.

Jag anser sålunda, att det fortfarande finnes goda skäl för att aflåta den skrifvelse, som i fjol vann både statsutskottets och denna kammares bifall samt i år föreslagits af reservanterna.

Hvad beträffar allt det, som den siste talaren yttrade om denna massa af broschyrer och komitébetänkanden samt om det uttalade missnöjet med komitéernas sammansättning, så vill jag nu icke säga något derom; allt detta inverkar icke på mitt omdöme i frågan.

Jag ber sålunda att få yrka bifall till reservanternas förslag.

Herr Ljungman: I anledning af herr Lasse Jönssons yttrande, skall jag till en början be att få anmärka att, oakadt jag en större del af mitt lif nära nog uteslutande sysslat med fiskeriförhållandena i Bohusläns skärgård samt ganska länge tillhört Riksdagen, jag först vid sistlidet års lagtima riksdag väckt motion om reformering af hafsfiskets administration, och jag skulle icke heller då hafva framkommit dermed, om motionen icke varit framkallad af ett verkligt behof för samma fiske. Jag har emellertid aldrig yrkat, att den administration, som jag vill hafva till stånd, skulle få beherska eller trakassera fiskarena genom reglementen eller dylikt, utan jag har tvärtom yrkat på denna administration just för att genom en sådan *skydda* fiskarbefolkningen mot allt onödigt reglementerande. Det torde också icke vara herr Lasse Jönsson obekant, att man sökt påtvinga denna befolkning en ordningsstadga, som för näringslifvet skulle blifvit i högsta mätto betänklig. Jag har icke heller väckt denna motion för att tillskapa någon höjd statsutgift eller för att söka på ett onyttigt sätt förbruka det anslag, som för ändamålet beviljats af Riksdagen;

men då Riksdagen beviljat dessa medel för ett visst ändamål, bör man väl se till att medlen användes för detta ändamål, och om så icke sker, bör anslaget indragas. Nu användes verkligen detta anslag för andra ändamål än dermed afsetts, och detta kan ju icke vara riktigt.

Hvad beträffar den ifrågasatta administrationen, så hafva ju alla offentliga myndigheter eller korporationer inom länet, som yttrat sig i saken, ansett densamma behöflig; åsigtterna hafva endast varit olika i afseende å denna administrations befogenhet i vissa fall, dess ledamöters antal samt hvilka som skulle välja dessa ledamöter och huru de skulle väljas.

Jag vill vidare fästa uppmärksamheten på att, då synnerligen starka intressen strida mot hvarandra beträffande denna näring, är det nödvändigt att hafva någon, som skiljer mellan dessa intressen, och det finnes enligt mitt förmenande då ingen annan utväg för målets nående, än att skapa ett slags *representation* för denna näring. Denna representation må nu kallas fiskeriadministration eller något annat, men den borde utgöra en liten komité, som utsåges just af de ifrågasvarande orterna sjelfva, och den skulle få yttra sig öfver alla fiskerinäringen i fråga rörande offentliga angelägenheter samt handhafva de obetydliga belopp, som kunde anslås till denna närings upphjelpande, såsom t. ex. till undervisning i sillsaltning o. d. Jag tror också, att hvar och en, som vill sätta sig in i saken, skall finna nödigt att vidtaga en sådan åtgärd, ty det är icke möjligt att uttänka någon annan utväg för målets nående, än en sådan administration. Erfarenheten vittnar också om, att föregående sillfiskeperioder medfört det största elände för Bohusläns skärgårdsbefolkning. Här har nyss sagts, att detta sillfiske medfört rikedom; ja, visserligen, men endast för några få personer, ty då fiskeperioden varit öfver, har bohuslänska skärgården sett ut nära nog som en enda stor fattiggård. Det är väl då skäl att vidtaga några åtgärder mot en sådan tingens utveckling, i synnerhet som det kan ske utan någon nämnvärd kostnad för staten. Någon ny komité är ej heller af nöden, då nog fullständig utredning föreligger.

Hvad beträffar den omständigheten, att en kronoångbåt sedan många år tillbaka funnits vintertiden stationerad i bohuslänska skärgården, så torde det vara bekant att denna båt från början ditkommenderats i syfte att bistå nödställda, hvilket ännu är dess hufvudsakliga uppgift. Ursprungligen afsågs att denna ångbåt skulle hjälpa fartyg som strandat. Utländska magter hade nemligen hos vår regering anført klagomål öfver den behandling, som deras der förlista fartyg rönte. Men ångbåten har äfven utträtt mycket godt för fiskeribefolkningen, när dess båtar varit i nödstäld belägenhet. Detta borde väl dock icke väcka någon afundsjuka mot oss bohusläningar, ty ångbåtar hafva äfven varit kommenderade till andra kuster, ehuru dessa kommenderingar kunnat indragas, enär det mycket sällan inträffade, att fartyg der råkade i nödstäld belägenhet. För min del

Ang. åtgärder för befrämjande af hafsfisket vid rikets västra och södra kuster samt af fisket vid östra kusten och i sötvattnen.
(Forts.)

Ang. åtgärder
för befräm-
jande af hafs-
fisket vid rikets
vestra och
södra kuster
samt af fisket
vid östra
kusten och i
sötvattnen.

(Forts.)

unnar jag äfven öfriga delar af landet allt möjligt godt, och jag har äfven nu väckt en motion, n:o 11, som visar detta. Ingen kan sålunda med fog förebrå mig, att jag är partisk för min ort.

Jag tror att, om man allvarligt och lugnt tänker på saken, skall man finna, att man måste vidtaga någon åtgärd för att upphjelpa denna näring, som skulle kunna blifva en synnerligt god inkomstkälla för en god del af vårt folk. Och det är enligt mitt förmenande så mycket större skäl att denna åtgärd vidtages, som densamma icke behöfver vara så genomgripande och, som sagdt, icke föranleder ökade utgifter för statsverket.

Jag yrkar på grund af hvad jag nu aufört fortfarande bifall till reservanternas förslag.

Herr vice talmannen Danielson: Då jag med min röst bidragit till utskottets förslag, skall jag be att få säga några ord.

Inom utskottet har upplysts, att fiskeribefolkningen inom Bohuslän på allt sätt tillkännagifvit, att den ville slippa ifrån den administration, som motionären här vill hafva till stånd. Så meddelades, att de 4 å 5 fiskeriföreningar, som finnas der nere, alla uttalat sig emot en dylik åtgärd. Vidare sades det, att hushållningssällskapet, som motionären nu uppgifver hafva tillstyrkt hans förslag, i sjelfva verket afstyrkt detsamma, äfvensom att landshöfdingeembetet uttalat sig deremot. Huruvida nu motionärens yttranden eller de upplysningar, som meddelades inom statsutskottet, äro de rätta, det vill jag ej tvista om, men inom utskottet upplästes handlingar, som bestyrkte de der meddelade upplysningarna. Då sålunda enligt vårt förmenande hela den ifrågavarande ortens befolkning uttalat sig emot denna administration, så ansåg utskottet, att man icke borde påtvinga befolkningen densamma. Vi inom utskottet hyste sålunda tillit till denna befolkning, som just sysselsätter sig med fiske och alltså har eu erfarenhet om förhållandena, hvilken icke kan underkännas. Detta gjorde, att utskottet icke kunde biträda motionärens förslag.

För min del kan jag icke heller förstå, hvad motionären vill vinna med att hafva en *oaflönad* administration. Icke kan man väl föreställa sig, att den, som har en oaflönad befattning, skulle handla med mera nit än de personer, som sitta i de särskilda fiskeriföreningarna och som på allt sätt känna till förhållandena. Atminstone kan jag icke tro detta.

Jag anser sålunda icke lämpligt, att Riksdagen blandar sig i denna fråga. Vi äro nealigen icke så inne i sakförhållandena, att vi fullständigt kunna bedöma dem. Att motionärens åsigt icke heller är så allmän inom Bohuslän, torde också framgå deraf, att ingen af hans länskamrater inom denna kammare instämt i hans motion. Jag kan också nämna, att den man, som meddelade utskottet förut nämnda upplysningar, uppgaf sig sjelf vara ganska mycket intresserad i fiskerinäringen. Bör väl då, som jag nämnde, Andra Kammaren påtvinga

ortens befolkning något, som den sjelf anser olämpligt? Detta synes mig icke riktigt, och jag har därför äfven röstat för afslag på motionen. Om allt, som motionären anfört, vore öfverensstämmande med verkliga förhållandet, skulle det nog hafva gifvit sig uttryck på något sätt, men så har icke hittills skett.

Hvad slutligen beträffar landstingets uttalande i saken, hvilket man här åberopat, så kunna, såsom vi litet hvar veta, landstingen fatta beslut om saker, men icke äro landstingen i sin helhet så sakkunnige i hvarje fråga, att deras beslut böra väga mera än ortbefolkningens åsikter i synnerhet i frågan.

Jag kan, som sagdt, icke finna någon anledning för Riksdagen att blanda sig i denna sak, och därför yrkar jag också bifall till utskottets hemställan.

Herr Johansson i Bastholmen: Det har så ofta motionerats, skrivits och petitionerats i fiskerifrågan, och det har sagts så mycket om de eländiga förhållanden, hvarunder befolkningen skulle lefva derne samt att fiskerinäringen hade det så ytterst otillfredsställande och så vidare, att det ej förvånar mig, att denna uppfattning gjort intryck på herr von Friesen, som ej gerna närmare kan känna hur vi hafva det i Bohuslän, och som deraf föranledts yttra, att fisket bedrifves på ett sådant sätt att det icke bär sig. Allt detta är icke med verkliga förhållandet öfverensstämmande. Fiskerinäringen har tvärtom inom Bohuslän utvecklat sig till en af de mest gifvande näringar inom länet, och fiskeribefolkningen sköter sig i allmänhet på ett utmärkt sätt, lefver sparsamt samt samlar också stundom på vissa håll kapital.

Herr Ljungman har i sin motion antydt, att i följd af den oviss-
het, hvori man lefver för att den nuvarande fiskeriadминистраtionen skulle på något sätt ingripa, våga icke kapitalisterna nedlägga några penningar på denna näring. Detta är så långt ifrån verkliga förhållandet, att särskildt inom salteriindustrien börjar man tvärtom klaga öfver öfverproduktion. Det finnes nemligen nära nog ett salteri på hvarje klippa, och på ett par månaders tid saltas så mycket fisk, att man fyller hela den utländska marknaden, och derigenom åstadkommes prisfall samt förluster. Beträffande åter resultatet af sillens beredning, så har det blifvit mycket jemnt och godt. Utländingarna hafva också förväntat sig öfver, att Bohusläns fiskeriindustri gått så hastigt framåt, som den nu gjort. Då man såsom jag är industriidkare på detta område och sett denna utveckling, måste man ovilkorligen bli betänksam, innan man kastar sig in på något nytt och tillskapar en administration, hvarom man icke alls vet, huru den kommer att verka. Jag vet, att jag i detta fall hyser samma åsigt som mina kommittenter.

Herr Ljungman har åberopat sig på petitionslistor och har äfven talat om landstingets skrivelser i ämnet. Ja, landstinget har visserligen tre gånger uttalat sig för en fiskeristyrelse, men herr Ljungman föreslår här en fiskeriadministrazione. I afseende på dess sammansätt-

Ang. åtgärder för befrämjande af hafsfisket vid rikets västra och södra kuster samt af fisket vid östra kusten och i sötvattnen.
(Forts.)

Ang. åtgärder
för befräm-
jande af hafs-
fisket vid rikets
vestra och
södra kuster
samt af fisket
vid östra
kusten och i
sötvattnen.
(Forts.)

ning har landstinget uttalat sig för ett sätt och herr Ljungman för ett annat. Det torde sålunda vara tydligt, att den af landstinget föreslagna fiskeristyrelsen och den administration, som herr Ljungman föreslagit, komme att verka mycket olika. För öfrigt har Konungens befallningshafvande i sitt utlåtande i ämnet särskildt sagt, att landstinget i Bohuslän är så sammansatt, att fiskerinäringen der är ganska litet representerad samt att landstinget sålunda icke kan anses utgöra någon auktoritet på detta område. Jag kan icke citera Konungens befallningshafvandes yttrande ordagrant, men det är ungefär sådant som jag nyss nämnde.

Jag kan instämma med Konungens befallningshafvande häri, ty i landstinget sitta endast 7 å 8 ledamöter, som befatta sig med fiskerinäringen, då det dessutom finnes bortåt ett femtiotal andra.

Man har äfven berört dessa petitionslistor, som inkommit till landstinget, och på grund af hvilka landstinget fattat beslut. Ja, om herr Nils Peterssons ord vid den senaste urtima riksdagen i något fall skall kunna tillämpas, att opinionen blir sådan, som man sköter den, så är det i fråga om dessa petitionslistor. För det första har man i tidningar och särskilda broschyrer sökt upphetsa befolkningen mot Konungens befallningshafvande och fiskerintendenten, tydligtvis för att åstadkomma motvilja mot den gamla administrationen och bereda jordmännen för den nya. Vidare har det rest omkring agenter i skärgården för att samla underskrifter på petitioner. Om det sista är ju intet ondt att säga, men om det sätt, hvarpå insamlingen af namnen skett, kan icke samma omdöme gifvas. Jag är i tillfälle att meddela, huru det tillgick på ett ställe. När agenten kom, gjorde han sig först underrättad, hvilka önskningsmål man hade der på orten, och han fick då höra, att man önskade sig en vågbrytare för att skydda hamnen. Han vände sig nu till fiskarena, tog fram sina papper och yttrade: Ja, I behöfven en vågbrytare här; om I undertecknen denna skrifvelse — så kunnen I hoppas att få det! Många fiskare skrefvo då under papperet med förtjusning utan att närmare taga reda på innehållet. En tid derefter kom en annan person, som läste igenom listan och kände igen åtskilliga namn som stodo under den. Han frågade då de förra, om de visste, hvad listan handlade om. Jo, svarade de, det var en petition, som gick ut på, att vi skulle få en vågbrytare. — Nej, genmälde den ifrågavarande personen, det var en petition om en fiskeristyreelse. — En fiskeristyreelse, utropade undertecknarne, hvad skola vi med den, kunna inte vi fiskare styra oss sjelfva? Dessa uppgifter äro mig lemnade från fullt trovärdigt håll, och jag skulle till och med kunna uppgifva namnen på personerna i fråga.

Herr Ljungman yttrade i sitt anförande, att en gång, när fiskeperioden upphör, det kan inträffa, att man blir försänkt i fattigdom och elände, såsom det inträffade vid förra fiskeperiodens avslutande, men man torde, när man vill jemföra den nuvarande fiskeperioden med den förra, äfven taga hänsyn till de olika förhållandena då och nu,

och de äro, mine herrar, helt olika. Under förra perioden kom det folk ned till Bohuslän från så väl inlandet som utlandet, hvilka bosatte sig der för att idka fiske. När sedan denna näring utsnade, var det ju klart, att Bohuslän skulle blifva öfverbefolkadt, och att icke tillräcklig sysselsättning för befolkningen skulle kunna erhållas. Nu deremot bedrifves fisket nästan uteslutande af bohusläningar. Det kommer visserligen vid fisketidens början ned en del personer från de närmaste socknarne, men när fisket upphör i januari eller februari, så flytta de tillbaka och egna sig åt jordbruksskötsel. Och våra sillfiskare i sjelfva Bohuslän hafva fortfarande samma näring nu, som de hade före sillperiodens början. De idka icke ensamt sillfiske, utan äfven storsjöfiske, skeppsbyggeri, jordbruk, stenhuggeri och litet af hvarje, och man är således icke uteslutande beroende af sillfisket. Påtagligt är emellertid, att, när en industri sådan som denna upphör, det skall komma att visa sig ganska kämbart. Men jag förmodar, att den administration, som vi för närvarande hafva, lika väl som den af herr Ljungman förordade skall kunna tänka på kommande tider.

Ang. åtgärder för befrämjande af hafsfisket vid rikets vestra och södra kuster samt af fisket vid östra kusten och i sötvattnen.

(Forts.)

Emellertid framställer sig här den frågan: Hvad tror man väl, att denna administration i detta afseende skall kunna uträtta? Icke är den väl i stånd att säga till sillfiskarna: nu skolen I icke reda till några flere vadar, ty nästa år kommer det ingen sill. Ej heller kan den väl säga till salteriegarna: skaffen er icke något förråd af salt eller tunnor eller andra redskap för saltningen, ty nästa år fän I icke någon sill att salta! Huru hög tanke man än må ha om denna administration, får man väl dock medge, att den icke gerna kan förutse allt detta. Men kanske är det något annat sätt, som för mig ej är fullt klart, hvarpå den ifrågasatta administrationen skulle kunna mildra följderna af sillfiskets upphörande, och det vore då rätt önskligt, att herr Ljungman ville förklara detsamma närmare.

En fråga af stor betydelse är den, huru denna administration egentligen skall komma att taga sig ut, huru den skall komma att verka. Efter som den kallas administration, så skall den gifvetvis administrera. Emellertid står det i förslaget, att den skall vara oaf-lönad. Således kan den väl icke heller åläggas något tjänstemannansvar. Det skulle således inträffa det märkliga förhållandet, att man finge en styrelse, som kunde ställa till med hvilket bråk och krångel som helst utan det ringaste ansvar.

Denna administration skulle vidare vara lokal, väljas inom Bohuslän för att bevaka lokala intressen, som det står i petitionen. Det är då gifvet, att medlemmarne skola väljas från olika orter inom kustlandet, och vi böra ihågkomma, att detta är 18 mil långt. Men då platserna äro oaf-lönade, blir det för administrationens medlemmar ganska kämbart att resa till och från sammanträdena; det komme att för dem innebära en uppoffring af både tid och penningar. Följden blefve nog den, att många komme att draga sig för att ingå i styrelsen, och de, som inginge i den samma, komme blott en kort tid att sitta qvar eller

Ang. åtgärder
för befräm-
jande af hafs-
fisket vid rikets
vestra och
södra kuster
samt af fisket
vid östra
kusten och i
sötvattnen.

(Forts.)

ock komme de att uteblifva från sammanträdena. Slutet blefve nog det, att göromålen komme att skötas af sekreteraren, som komme att förses med en bra lön, och derigenom finge man i stället för en ansvarig fiskeristyreelse ett oansvarigt emannasystem, hvilket är det mest förkastliga af alla tänkbara styrelsesystem.

Herr talman, jag yrkar bifall till utskottets hemställan.

Herr Ljungman: Med anledning af alla de origtiga uppgifter, som af flere talare blifvit lemnade, har jag begärt ordet för att, så vidt jag kan minnas dem, vederlägga dem. *Det fans icke en enda af dessa uppgifter, som var sann, icke en enda.*

För det första yttrades af en talare, att hushållningssällskapet i Göteborgs och Bohus län yttrat sig emot förslaget. Jag skall för att bemöta detta påstående be att få ur det tryckta utlåtandet från hushållningssällskapet uppläsa följande kläm: »På grund af hvad sålunda blifvit anfördt får hushållningssällskapet i underdånighet hemställa, att förslaget om inrättandet af en oaflönad fiskeristyreelse endast på så sätt måtte bifallas, att denna styrelse, hvars ledamöter utses af Eders Kongl. Maj:t, Eders Kongl. Maj:ts betallningshafvande, landstinget oeh hushållningssällskapet samt staden Göteborg, med det antal Eders Kongl. Maj:t finner nådigt bestämma, endast får till uppdrag att afgifva yttrande öfver ämnen, som af Eders Kongl. Maj:t eller Eders Kongl. Maj:ts betallningshafvande till dess hörande remitteras, äfvensom att sjelf ingifva förslag till åtgärder för hafsfiskeribedriftens främjande». Hvad beträffar yttrandet, att ingen af riksdagsmännen här i kammaren från den trakt af Bohuslän, som idkar fiske, skulle hafva samma uppfattning som jag i denna fråga, skall jag be att få uppläsa klämman af en skrifvelse, som till Kongl. Maj:t inlemnades den 12 maj 1892, hvari anhålles, det täcktes Kongl. Maj:t i nåder vidtaga nödiga åtgärder för ävägbringande snarast möjligt af en dylik från den under kongl. landtbruksstyrelsen sorterande fiskeriadministrationen fullständigt skild administration för Göteborgs och Bohus läns hafsfisken«, hvilken skrifvelse är undertecknad utom af mig äfven af herrar A. Andersson, Johan Sjöholm, C. T. Lind och C. M. Ekström. Herr Johansson i Bastholmen var visserligen icke med, ehuru han *deltog uti länets landstings enhälliga beslut år 1891* i saken, men inom hans valkrets finnes heller icke ett enda större fiskeläge. Detta är och förblir ett ovederläggligt faktum, hvarom hvem som helst kan öfvertyga sig genom att taga fram den öfver Göteborgs och Bohus län utgifna kalendern af 1890.

Det har vidare sagts, att fiskeriföreningarna skulle hafva afstyrkt förslaget. Ja, det finnes nu summa fyra fiskeriföreningar inom länet, och af dem har en afåtit en utförligt motiverad framställning till Kongl. Maj:t med anhållan om en dylik fiskeriadministration. Hvad beträffar den äldsta af dessa föreningar, den i Uddevalla, så har den aldrig yttrat sig i frågan, och endast i en af dessa föreningar, der frågan

varit under diskussion, nemligen i göteborgsföreningen, har man uttalat sig emot förslaget. Det var der enligt en göteborgstidning tvenne personer, som uppträdde mot förslaget, nemligen länets fiskeritillsyningsman och en skolföreståndare.

Det har vidare yttrats, att fiskrarne skulle hafva blifvit genom »agenter» narrade att skrifva på petitionen tiil Kongl. Maj:t. Detta är ett fullkomligt misstag. Åtminstone har ingen af de petitioner, som ingått från min valkrets, åstadkommits genom några agenter, utan man har der till och med på i laga ordning utlysta kommunalstämmor beslutit att ingå till Kongl. Maj:t med begäran om tillsättande af en fiskeriadministration i ungefärlig öfverensstämmelse med landstingets förslag.

Man har frågat, hvad en dylik administration skall göra. Jo, dess första och viktigaste uppdrag är att vara till och derigenom hindra personer, som icke hafva offentlig befattning med fiskerierna, att lägga sig i fiskeriförvaltningen. Dess viktigaste uppgift är alltså att hindra sjelftagen administration, ty det är den sämsta administrationsform, som finnes till, att personer utan vidare taga sig magt öfver andra, och det hafva fiskerierna i Bohuslän varit i hög grad utsatta för, hvilket mycket bidragit till, att man der önskar en laglig fiskeriadministration.

Man har äfven sagt, att denna administration icke skulle ha något ansvar. Jo, den skulle få alldeles samma ansvar och uppgift som t. ex. hushållningssällskpsen och deras förvaltningsutskott, och då den ju skulle utgöras af flera, kollegialt samverkande personer, så vore ju allt »en-persons-system» omöjligt.

Det har vidare påståtts, att svårigheter skulle möta att få det nödiga antalet ledamöter i denna administration. För min del har jag aldrig hört, att det mött några svårigheter att få medlemmar i landstingens eller hushållningssällskapens förvaltningsutskott, utan tvärt om äro ju dessa platser så eftersträfvade, att man icke kan tillfredsställa alla, som vilja erhålla en dylik plats.

Samme talare uttalade som sin mening, att man icke skulle få medlemmarne i administrationen att göra de uppoffringar, som äro förbundna med denna befattning. För min del är jag öfvertygad, att de gerna skola underkasta sig den ringa uppoffring, som ligger i att sammanträda ett par tre gånger om året.

Det har vidare talats om, att administrationen skulle behöfva en sekreterare. Ja, det är nog möjligt, att den stundom kan behöfva en juridiskt bildad person, som skulle uppsätta skrivelser och dylikt, och den finge då lemna honom ett arfvode, liksom landstinget aflönar sin sekreterare, men detta arfvode behöfver icke gå till så synnerligen högt belopp. Och äfven om dessa styrelsemedlemmar, såsom jag tänkt mig, skulle få resekostnadsersättning såsom landstingsmän, så gäller ju det endast en ringa summa. Och jag tror för öfrigt, att om det kniper, landstinget icke skulle vara ovilligt att bekosta denna summa,

Ang. åtgärder för befämjande af hafsfisken vid rikets vestra och södra kuster samt af fisket vid östra kusten och i sötvattnen.

(Forts.)

Ang. åtgärder
för befräm-
jande af hafs-
fisket vid rikets
vestra och
södra kuster
samt af fisket
vid östra
kusten och i
sötvattnen.

(Forts.)

om landstinget fuge välja flertalet medlemmar i administrationen i fråga.

Här har talats om administration och styrelse såsom helt olika saker. Men i sjelfva verket är ju detta samma sak och skilnaden dem emellan blott en skilnad i namn. Uttrycket administration är kanske icke så lämpligt, och uttrycket styrelse är det icke heller, men då man icke har något fullt lämpligt ord, så får man begagna det ord, som allmänneligen användes, och nu är det förhållandet, att inom andra län, der det finnes dylika inrättningar, kallas de fiskeristyreiser. Det finnes många län, som hafva sådana, och det är endast den skilnaden mellan dem och den af mig ifrågasatta för Bohuslän, att den senare skulle blifva en offentligt erkänd institution och få mera magtpåliggande göromål äfvensom kanske större medel att disponera öfver, men den behöfver derfor icke några större summor för rena förvaltningskostnader.

Hvad derefter beträffar ansvaret, som den nuvarande fiskeriadministrationen har, det må vara den, som för det öfriga riket utgöres af landbruksstyrelsen, eller den, som för Bohuslän utgöres af den under Konungens befallningshafvande i Göteborgs och Bohus län sorterande fiskeritillsyningsmannen, så är detta ansvar ungefär lika med noll.

Förhållandet är nemligen det, att Konungens administrativa lagstiftningsmagt i afseende å fiskerilagstiftningen i sjelfva verket faller i vederbörande fiskeritjänstemans händer, och det ansvar, som han kan bära derfor, så länge han ej är allt för oförsigtig, är så godt som intet. Ty för att han skall kunna ställas till ansvar, fordras, att han skall ha begått något tydligt brott, och det behöfver han naturligtvis svärligen utsätta sig för. Att verkligen den administration, vi hafva haft, har framkallat missnöje och icke varit som sig bör, kan med ovederläggliga bevis styrkas, likasom att den äfven skrämt bort kapital från näringen i fråga. Det är min oryggliga öfvertygelse, att kapital skulle i långt större omfattning, än hvad för närvarande är fallet, nu liksom under förra århundradet hafva nedlagts i fabriksanläggningar och dylikt, om man verkligen varit säker på, att näringen varit fallt trygg för ingrepp från en oberäknelig administration. Men det är just det man icke har varit. Vi öfverraskades för icke längre sedan än år 1890 af ett förslag till »ordningsstadga» för fisket, sådant, att, om det blifvit genomfördt, det skulle ha ödelagt hela näringen eller åtminstone i många delar försvårat densamma. Jag vill vidare här bland talrika fall omtala ett, som är belysande för frågan, huru denna administration har skötts. Det egde rum för omkring tio år sedan. Det var antagligt, att sillsaltning skulle kunna idkas i större skala och att man skulle kunna sälja sillen förmånligare, om den icke, såsom vanligen skedde med bättre vara, utgafs för att vara norsk. All sill, som var af sämre beskaffenhet, brukade nemligen säljas under namn af bohuslänsk sill, under det att den bättre sillen från Bohuslän gemenligen såldes under namn af norsk sill, och detta var möjligt på

grund deraf, att man i Bohuslän använde tunnor, som voro lika de norska. Det föreslogs då att öfvergå till en annan tunnform, som mest anslöt sig till den i Skottland använda. Ärendet drogs inför Kongl. Maj:t, yttranden infordrades af vederbörande myndigheter och frågan remitterades slutligen till länsstyrelsen i Göteborgs och Bohuslän, der den förblef liggande nära ett år, utan att de bohuslänske fiskeridikarne hördes. När det kom påstötning från Stockholm, att man önskade återfå handlingarna, hördes blott några få köpmän i Göteborg, hvilkas affär det var att förse en stor del af landet med norsk sill, och hvilkas uttalanden gjorde, att länsstyrelsen kunde tillstyrka användande af den norska tunnan. Detta är upplysande för frågan om den befintliga fiskeriadministrationens partiskhet. När det vidare gälde att utgifva de offentliga handlingarna rörande frågan, vanställdes dessa handlingar till förmån för den norska tunnan. Jag kan förete bevis å allt detta, som äro tydliga och ovederläggliga, för hvem som vill se dem. Det kan för öfrigt vara onödigt att gå i detalj, då herrar reservanter icke ha begärt något annat än »att Kongl. Maj:t täcktes taga i öfvervägande, huru en verksam administration af hafsfisket så väl vid rikets västkust som ock, om så af förhållandena finnes påkalladt, vid dess sydkust lämpligen måtte kunna bringas till stånd». Utskottet har aldrig uttalat sig för vare sig det ena eller andra förslaget, och jag för min del skall vara nöjd med hvilken slags kollegialt anordnad fiskeriadministration som helst, endast den är förtjent af det epitet, som jag i min motion gifvit de skotska och holländska fiskeristyrelserna, eller att vara »aktningssbjudande och hederlig».

Ang. åtgärder för befrämjande af hafsfisket vid rikets västra och södra kuster samt af fisket vid östra kusten och i sötvattnen.
(Forts.)

Herr Collander: Jag vill icke förlänga diskussionen, som redan varit lång nog, men då herr vice talmannen nämnde, att han icke hört något uttalande från denna ort, hvilket varit till förmån för herr Ljungmans förslag, anser jag det vara min pligt att yttra några ord. Det är otvifvelaktigt, att vi der på orten önska att få en, om jag så får kalla det, ekonomisk administration eller institution, som tager vara på dessa angelägenheter. Till följd af kustens långsträcktta beskaffenhet hafva emellertid egendomliga förhållanden här uppstått, hvilka väl dock måste enas under en gemensam institution eller, om den så får kallas, administration. Det kan råda olika meningar om huru en sådan bör vara sammansatt, och det är detta motionären och äfven reservanterna afsett, nemligen att få fram ett förslag till en lämplig sådan. Det finnes stora intressen att här taga vara på just i fråga om detta sillfiske. Detta är emellertid af en egendomlig natur, därför att det är en osäker näring, som kan bedrivas med stor ekonomisk framgång, men också medföra betydliga förluster. Om man gör någon uppoffring från statens sida för att understödja denna näring, exempelvis genom att ditsända fartyg under den oblida tiden — hvilket herr Lasse Jönsson tycktes anse vara en öfverflödsgering — så tror jag, att det är väl använda penningar. Emellertid ber jag få nämna,

*Ang. åtgärder
för befräm-
jande af hafs-
fisket vid rikets
vestra och
södra kuster
samt af fisket
vid östra
kusten och i
sötvattnen.*

(Forts.)

att det inom Bohuslän finnes stora sympatier för att få en sådan gemensam administration till stånd, ehuru väl äfven de finnas, som icke önska någon sådan, utan vilja ha kvar det oeffterättighetstillstånd, som för närvarande är rådande. Jag kan icke förstå, hvilka upplysningar varit lemnade statsutskottet, att det icke finnes någon sådan önskan der nere, utan att man helst vill slippa ifrån en dylik administration. Detta synes mig verkligen vara egendomliga upplysningar, men jag kan icke bemöta dem här, då herr vice talmannen ej närmare angifvit innehållet af de lemnade upplysningarna. Emellertid ber jag få ännu en gång nämna, att hos mången den önskan finnes att komma i ett bättre läge och att få fram ett förslag i detta syfte. Jag ber att få afstyrka utskottets förslag och tillstyrka reservationen.

Herr von Friesen: Blott några ord. Jag hörde, att en talare från Bohuslän fått af mitt anförande den föreställningen, att jag skulle ha yttrat, att fiskeriet i Bohuslän bedrefves på ett sådant sätt, att det icke bure sig. Jag har icke yttrat något sådant om fisket i Bohuslän; utan då jag talade om fiskerier, som icke bure sig, så var det med anledning af talarens på kristianstadslänsbänken yttrande, att man icke skulle behöfva gifva understöd åt fisken, som bure sig så bra, som de i Bohuslän, men att man deremot hellre borde gifva understöd åt fisken på sådana orter, der de icke bure sig.

För öfrigt yrkar jag fortfarande bifall till reservationen.

Herr Ekström: Herr talman, mine herrar! Då diskussionen i denna fråga varit både långvarig och hetsig, skall jag endast helt kort be att få säga, att inom den valkrets, jag representerar, finnas sju af de största fiskelägen på bohuslänska kusten. Jag känner temligen noga befolkningens sinnesstämning gent emot herr Ljungmans förslag och vet, att man på denna trakt allmänt hyser sympatier för detsamma. Och då här icke är fråga om annat än en skrifvelse till Kongl. Maj:t, som naturligtvis föranleder både utredning och ett på denna grundadt beslut, så kan det väl icke vara så farligt att bifalla framställningen härom. Jag skall därför be att få yrka bifall till reservanternas förslag.

Herr Andersson i Intagan: Jag ber att få instämma i motionens syfte och på samma gång yrka bifall till reservanternas förslag.

Herr vice talmannen Danielson: Då jag åberopat, att vi inom utskottet stödt oss på de upplysningar, vi fått genom offentliga handlingar i frågan, skall jag nu be att få gifva till känna, hvarifrån dessa upplysningar egentligen äro hemtade. Det är från hushållningssällskapets i Göteborgs och Bohus län kvartalsskrift från år 1891. Der omnämnes en framställning till hushållningssällskapet, som aflåtits af herr Ljungman och sedermera remitterats till hushållningssällskapet

förvaltningsutskott, hvarefter hushållningssällskapet afgaf sitt yttrande i frågan. Herr Ljungman behagade citera en del af detta utlåtande, men han citerade icke till punkt, och det är därför jag ber att få anföra hvad här står. Här säges bland annat: — — »så mycket mindre, som det icke blifvit visadt, att eller i hvad afseende skärgården och fiskerinäringen lidit af den nuvarande administrationen af deras angelägenheter. Att skärgårdens näringslif utvecklats sig under de senare åren, kan ju icke bestridas; men att denna utveckling skulle skett hastigare eller bättre under en oafflönad fiskeristyrelsens myndighet, har hushållningssällskapet inga skäl att antaga.» Detta är således hushållningssällskapets yttrande. Och på en sådan ansökan, som blifvit remitterad till Konungens befallningshafvandes utlåtande, yttrade denna myndighet, att då det vore otvifvelaktigt, att fiskeriföreningarna vore i tillfälle att utföra den verksamhet, Konungens befallningshafvande »afsåg vid förordande af nådigt bifall till förslaget om tillsättande af en fiskeristyrelse för länet, torde numera inrättande af en sådan styrelse vara öfverflödigt, hvarför Eders Kongl. Maj:ts befallningshafvande underdånigst hemställer, att Ljungmans och öfrige sökandenas i sådant afseende framställda begäran icke måtte till någon åtgärd föranleda». Jag tror att på grund af dessa handlingar, dem jag tror vara rigtiga, den uppfattningen skall vara undanröjd, som här gjort sig gällande, eller att utskottet icke stödt sitt uttalande på tillförlitliga handlingar. Jag har velat säga detta, på det att kammaren må veta, hvarifrån vi fått denna vår uppfattning, och därför att jag tror, att man icke kan på det sätt tyda dessa myndigheters utlåtanden, som herr Ljungman velat.

Ang. åtgärder för befrämjande af hafsfisket vid rikets vestra och södra kuster samt af fisket vid östra kusten och i sötvattnen.

(Forts.)

Herr Jonsson i Hof: Vid behandlingen af denna fråga inom utskottet var det på samma sätt som här tvenne motsatta åsikter, som sökte göra sig gällande, och dessa åsikter representerades på hvardera hållet utaf — efter hvad det sades — fackmän från Bohuslän. För så vidt jag kunnat bedöma saken, hade den nye fackman, som i år hade tillträde till utskottet, icke några starkare skäl för sin åsigt än dem, som förut framlagts inför utskottet. När de användts der, hafva de likvisst blifvit underkända af utskottet. Jag vet således icke någonting, som bör förändra kammarens uppfattning i denna fråga vid förliden riksdag, då kammaren utan diskussion antog ett förslag, liknande det, som denna reservation innebär.

Nu har en talare från en trakt, der fiske idkas, sökt att göra troligt, det landstinget icke alls kan hafva ett riktigt omdöme i denna fråga, men deremot syntes han mycket hålla på Konungens befallningshafvandes duglighet och kännedom i detta fall. Detta är ett underligt resonnement. För så vidt jag kan fatta, bör väl landstinget, sasom sammansatt af medlemmar från länets skilda delar, vara bättre hemmastadt i dylika frågor än hvad Konungens befallningshafvande, som är bosatt i Göteborg, kan vara. När man således här ställes

Ang. åtgärder
för befräm-
jande af hafs-
fisket vid rikets
vestra och
södra kuster
samt af fisket
vid östra
kusten och i
sötvattnen.

mellan tvenne olika åsigter, har man endast att söka gå öfver på den sidan, der man har de starkaste skälen för sin mening, och jag kan icke komma ifrån den öfvertygelsen, att herr Ljungman i hufvudsak har rätt deruti, att detta fiske är en mycket vigtig näring, att det för närvarande icke har en sådan administration, som dess vigt kräfver, och att således en utredning i det syfte han föreslagit icke bör med goda skäl af någon kunna bestridas som lämplig och nödig. Jag yrkar alltså bifall till reservationen.

(Forts.)

Häruti instämde herr *Schöning*.

Herr Ljungman: Jag ber få fästa uppmärksamheten på, att herr Danielson citerar skrifterna i fråga som en viss person citerar bibeln. Han beskyldde mig för att icke läsa till punkt, men det var han sjelf, som icke läste till punkt. Jag läste upp klämman — och det var väl det rätta — under det att han plockade ut en bit af motiveringen. Hvad beträffar länsstyrelsens utlåtande, så hade den förste landshöfdingen, som yttrade sig öfver denna fråga, nemligen greve Albert Ehrensvärd, ofta besökt Bohusläns skärgård. Han tillstyrkte också den ifrågavarande framställningen och bifogade till denna sin tillstyrkan ett förslag till instruktion för ifrågavarande fiskeradministration. Den andre landshöfdingen i ordningen, som yttrat sig i saken, har förklarad, att han vidhöll den föregående landshöfdingens åsigt, men ansåg en dylik styrelse för det dåvarande ej så behöflig som förut. Han tillägger vidare i en punkt, som herr Danielson icke läste upp: »Skulle det oaktadt Eders Kongl. Maj:ts nådigst finna, att den ifrågeställda styrelsen lämpligen bör komma till stånd, hemställer Eders Kongl. Maj:ts befallningshafvande, dels att sammansättningen af styrelsen, hvilken lämpligen torde bära såsom förut föreslagits kallas nämnd, måtte blifva sådan, som hushållningssällskapet föreslagit, dels att något bemyndigande utöfver det af Eders Kongl. Maj:ts befallningshafvande i föreslagna instruktionen den 17 januari 1883 upptagna icke måtte styrelsen tillkomma, och dels att med ändring af § 3 i samma instruktion åt Eders Kongl. Maj:ts befallningshafvande nådigst inrymmas rättigheten att tillsätta styrelsens sekreterare.»

Jag beklagar, att denna sak har blifvit gjord till en *personlig* fråga, hvilket den aldrig någonsin i lifvet borde hafva blifvit. Jag vill fästa uppmärksamheten derpå, att detta äfven förut varit fallet. Det förslag i detta hänseende, som framlades år 1882 och som var till den grad fromt och beskedligt som är möjligt, har man icke velat ha fram, därför att det finnes vissa *intressen*, som hafva förmån af att en laglig representation för fisket *icke* kommer till stånd. Hvad behöfvet af en sådan representation beträffar, så är den lika nödvändig för fisket och fiskarebefolkningen som för kommunerna och folket, för landtbruket och näringarna. En dylik representation kan icke lända

till skada, men den *kan* lända till gagn, och i vissa fall är den *oundgängligen nödvändig*.

Herr Andersson i Nöbbelöf: Då vi behandlade denna fråga inom utskottet, hade vi, som icke äro fackmän på detta område, ej något annat att stödja oss på än de handlingar, som voro för utskottet tillgängliga. Jag förstår då ej, på hvilken grund herr vice talmannen kunde säga, att han hyste större förtroende till ortens befolkning än till landstinget. Hvem räknar då herr vice talmannen till »ortens befolkning»? Männe dit hör endast Konungens befallningshafvande och länets hushållningssällskap, hvilka myndigheter, mig vederligt, varit de enda, som afstyrkt herr Ljungmans förevarande förslag? Jag ber härvid få fästa uppmärksamheten derpå, att i de petitioner, som inlemnats till Kongl. Maj:t från fiskeriidkarne inom Bohuslän, anhålles just om eu sådan administration, som här af herr Ljungman påyrkas, och dessa fiskeriidkare måtte väl tillhöra »ortens befolkning»? Jag för min del sätter mera värde på dessa petitioner och landstingets beslut än på det utlåtande, som kommit till Konungens befallningshafvande från hushållningssällskapet. Af sådana skäl har jag inom utskottet kunnat vara med om att tillstyrka det skrifvelseförslag, hvarom här är fråga. En talare på bohuslänsbanken har yttrat sig öfver det sätt, hvarpå dessa petitioner tillkommit. I det afseendet vill jag ej uttala mig, då jag ej har kännedom derom. Men om de verkligen, sasom här yttrats, tillkommit på kommunalstämmor, så kan jag för min del ej inse, att man agiterat så, som här förut framhallits. Dessutom synes det mig, som om samme talares motivering varit temligen långsökt och ej fullt öfverensstämmande med verkliga förhållandet. Då han t. ex. talade om, att det fans salterier på hvarje klippa, samt att arbetet drefs i så stor skala, att man under två månader fylde hela den utländska marknaden, förvånar det mig, att man likväl i tidningsnotiser får läsa om eländet bland den bohuslänska fiskarebefolkningen, samt huruledes sillen derstädes ofta säljes till några öre tunnan och användes till gödsel o. s. v.

Då det nu gäller en så stor näring som det bohuslänska fisket, hvilket enligt mitt förmenande representerar millioner, tror jag ej det vore olämpligt, om svenska Riksdagen genom en skrifvelse ville söka åvägabringa en utredning, huru dessa stora skatter måtte kunna tillgodogöras bättre än för närvarande är fallet.

På grund häraf samt med stöd af de skäl, som redan af åtskilliga talare blifvit anförda, skall jag, herr talman, be att få yrka bifall till den betänkandet vidfogade reservation.

Herr Lasse Jönsson: Herr Ljungman yttrade, att man i debatten ej skilde emellan person och sak. För så vidt detta var rigtadt mot mig, ber jag att få på det bestämdaste inlägga min gensaga deremot. Jag har hela tiden sökt hålla mig till sak.

Ang. åtgärder för befrämjande af hafsfisket vid rikets vestra och södra kuster samt af fisket vid östra kusten och i sötvattnen.

(Forts.)

Ang. åtgärder
för befräm-
jande af hafs-
fisket vid rikets
vestra och
södra kuster
samt af fisket
vid östra
kusten och i
sötvattnen.

(Forts.)

Jag vidhåller fortfarande, att dessa utredningar, som man vill söka åstadkomma, växa oss öfver hufvudet. Förra året skref man till Kongl. Maj:t, och enligt den vid innevarande riksdags öppnande afgifna berättelse om hvad i rikets styrelse sedan senaste lagtima riksdags sammanträde sig tilldragit, har en komité tillsatts »med anledning af Riksdagens underdåniga framställning om utfärdande af en särskild ordningsstadga för hafsfisket vid rikets vestkust.» Nu skall man komma och begära ny utredning. Om hvad? Jag kan ej säga, hvarom denna utredning skall handla. Det är en fråga, man här vill framställa. Riksdagen skall fråga Kongl. Maj:t, om det behöfves någon utredning, och om några åtgärder böra vidtagas. Men något bestämdt uttalande har ej från Riksdagens sida skett.

Än ytterligare har herr Ljungman uti sin motion n:o 9, om skrifvelse till Kongl. Maj:t med begäran om framläggande af förslag till lag om rätt till fiske, grundad på fullständig revision, föreslagit: »det måtte Riksdagen i skrifvelse till Kongl. Maj:t anhålla om framläggande till Riksdagens pröfning och godkännande af eu lag om rätt till fiske, grundad på en fullständig revision.» Alltså en ny revision och en ny utredning! Och i motionen säger herr Ljungman vidare, att vid utförandet af denna revision bör tagas hänsyn ej blott »till förmenta tekniska insigter i yrket eller naturhistoriska studier, utan äfven och företrädesvis till lagkunskap hos dem, hvilka arbetet anförtros.» Han lemnar således en kritik af de föregående komitéernas sammansättning i det hänssendet, att Kongl. Maj:t låtit dem bestå af personer, som icke varit lagkunniga. Och så går det till hela vägen. Jag anser mig därför hafva fullt giltiga skäl att vidhålla mitt yrkande om afslag å motionen och bifall till utskottets hemställan.

Herr vice talmannen Danielson: Det är med tvekan jag ännu en gång begär ordet, då tiden är så långt framskriden, men med anledning af herr Ljungmans yttrande kan jag ej underlåta att tillägga några ord.

Herr Ljungman har påstått, att man i debatten ej tillräckligt skilde på person och sak. Ja, sådana häntydingar kunna endast göras af en person, som känner med sig sjelf något ditåt. Jag har för min del i denna fråga aldrig tagit hänsyn till person.

I likhet med talaren på skånebänken får jag säga, att hufvudsaken för mig varit befrämjandet af ifrågavarande fisken samt deras tillgodogörande på bästa möjliga sätt. Men i ett annat afseende äro vi af olika meningar. Jag vill fråga den ärade talaren, om man verkligen gör förhållandet bättre på det sätt herrarne föreslagit, än om man låter näringen utveckla sig på samma sätt, som hittills skett. Då så många uttalanden från myndigheterna ådagalägga, att allt är godt bestämdt, hvarför skall man då truga på fiskeribefolkningen något, som de ej erkänna vara bättre än det de nu hafva? Äro vi väl fackmän, så att vi kunna säga, om det ena eller andra är bättre? Det

är detta, som gör mig tveksam, och därför tror jag ej det är skäl att inlåta sig på något dyligt.

Herrarne må tyda de gjorda uttalandena på hvad sätt herrarne vilja, men jag kan åtminstone icke anse, att hushållningssällskapet är partiskt i saken, ej heller att Konungens befallningshafvande är partisk, lika litet som jag vill lemna obeaktade de uttalanden, som blifvit gjorda af fiskeriföreningarna. Samtliga dessa utlåtanden äro för mig mycket talande.

Att stundom rätt stora partier fisk säljas för några få öre, förekommer på många ställen annorstädes än i Bohuslän. Äfven på den ort jag tillhör kan man vissa tider få köpa en val strömming för 12 à 16 öre. Detta är ingenting ovanligt. Men därför skall man väl ej genast försöka att göra nya anordningar för fisket. Det är denna varsamhet, som är för mig bestämmande. Vi böra tillse, att fisket får den största utveckling och länder till den bästa nytta för landet, men då ej är ådagalagdt, att motionärens förslag innebär någon förbättring, vågar jag ej lemna min röst åt detsamma.

Det är detta, som jag velat hafva sagdt. Jag tillbakavisar talarrens beskyllningar om, att man låtit denna fråga blifva en personlig fråga. Jag för min del vill ej göra mig skyldig till personligheter hvarken i denna eller andra frågor, utan att sak får vara sak.

Herr Johansson i Bastholmen: Jag skall endast yttra några få ord. Herr Ljungman förklarade nyss, att inom den valkrets, jag representerar, icke något fiske bedrifves. Jag skall dertill svara, icke i samma anda som herr Ljungman sjelf, eller att han icke talat sant, utan att herr Ljungman icke måtte känna till förhållandena der.

Herr Andersson i Nöbbelöf har här yttrat, att man ej måtte salta så mycket sill, då priset på råvaran är så billigt. Jo, mine herrar, råvaran förekommer i sådan mängd, att, äfven om man ville salta aldrig så mycket, likväl ett ofantligt öfverskott finnes; jag menar, att råvaran förekommer så ymnigt i förhållande till den sill som kan saltas, att denna ej kan i någon nämnvärd grad inverka på råvarans pris, och hafva dessa faktorer högst oväsentligt inflytande på hvarandra.

Hvad åter beträffar stämningen inom länet, så hafva här både herr Andersson i Nöbbelöf och herr vice talmannen framhållit, att Konungens befallningshafvande och hushållningssällskapet inom Göteborgs och Bohus län äfvensom Göteborgs fiskeriförening uttalat sig mot den nu föreslagna fiskeridadministrationen. Jag befinner mig således ej ensam emot denna fiskeridadministration, utan i godt sällskap.

Herr Ljungman: Jag har ej, såsom herr Johansson påbördat mig, yttrat, att intet fiske bedrifves inom hans valkrets. Men jag yttrade, att det inom hans valkrets ej fans något större fiskeläge, och det har han ej vederlagt och kan han ej heller vederlägga.

Ang. åtgärder för befrämjande af hafsfisket vid rikets vestra och södra kuster samt af fisket vid östra kusten och i sötvattnen.

(Forts.)

Ang. åtgärder
för befräm-
jande af hafs-
fisket vid rikets
vestra och
södra kuster
samt af fisket
vid östra
kusten och i
sötvatten.
(Forts.)

Jag skall vidare fästa uppmärksamheten på, att påståendet derom, att hushållningssällskapet inom länet skulle hafva afstyrkt mitt förslag, alldeles icke är sant. Början af utlåtandets kläm lyder nemligen på följande sätt: »På grund af hvad sålunda blifvit anfördt, får hushållningssällskapet i underdånighet hemställa: att förslaget om inrättande af en oafönad fiskeristyreelse *endast på så sätt måtte bifallas*, att denna styrelse» etc. Hushållningssällskapet har således ej afstyrkt förslaget, och om Göteborgs fiskeriförening möjligen fattat beslut att afstyrka förslaget, så har åtminstone ej till dato någon skrift derom inlemnats till Kongl. Maj:t. Deremot har en annan fiskeriförening, som till största delen består af fiskeriidkare, nemligen Orousts och Tjörns, ingått till Kongl. Maj:t med en utförligt motiverad framställning samt bilagt denna framställning utländska handlingar, hvilka visa, huru i utlandet förhållandena i detta afseende gestalta sig.

Slutligen vill jag fråga: Tro herrarne verkligt, att man i utlandet, der man har både stora fiskerier och lång erfarenhet i saken, skulle hafva gjort så storartade anordningar för och offrat så mycket penningar på samma fiskeriers administration, om man ej ansett fiskeristyrelserna vara högst nödiga och nyttiga? Nej! Dylika institutioner äro behöfliga, och herrarne kunna vara öfvertygade, att, hvad resultatet än blifver, framtiden dock skall erkänna, att jag härutinnan såväl i denna debatt som i mina skrifter rörande saken *haft rätt*.

Herr Andersson i Högkil: Man har påstått, att hela den bohuslänska befolkningen skulle hafva uttalat sig emot den ifrågasatta fiskeridadministrationen. Jag ber då få fästa uppmärksamheten derpå, att detta påstående icke är bevisadt, samt att det tvärt om vederlägges af de yttranden, som här afgifvits från åtskilliga representanter för Bohuslän. Jag kan ej förstå, hvarför, om man hyser förtroende till regeringen, man så ihärdigt motarbetar detta förslag, då ju deri endast begäres, att Kongl. Maj:t skall taga frågan i öfvervägande och tillse, huruvida några åtgärder derutinnan böra vidtagas.

Det är redan förut antydt, att det anslag, som af Riksdagen beviljats till fiskerinäringens understöd, endast till en del användts för detta ändamål, under det återstoden dragits till besparingsfonden för jordbruket, handeln och näringarna. Det finnes sålunda redan tillräckliga medel anslagna såväl för utredning af frågan som för sjelfva administrationen. Dessa medel, som nu gå till vissa andra ändamål, skulle, enligt min tro, blifva bättre använda, om en del deraf finge tagas i anspråk just för en sådan utredning, som här åsyftas.

Enligt mitt förmenande är det många skäl, som tala för reservanternas förslag, och i det läge, hvori man nu bragt frågan, synes det mig, att Andra Kammaren icke gerna kan underlåta att bifalla reservationen, till hvilken jag för min del yrkar bifall.

Öfverläggningen var slutad. I enlighet med de yrkanden, som derunder förekommit, gaf herr talmannen propositioner *dels* på bifall till utskottets hemställan och *dels* på afslag derå och bifall i stället till den af herr A. Persson m. fl. vid momentet fogade reservation; och fann herr talmannen svaren hafva utfallit med öfvervägande ja för den senare meningen. Som votering likväl begärdes, blef nu uppsatt, justerad och anslagen eu så lydande omröstningsproposition:

Den, som beträffande statsutskottets hemställan i punkten 7 mom. a) af utlåtandet n:o 7 bifaller den vid mom. af herr A. Persson m. fl. afgifna reservation, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har kammaren bifallit utskottets nämnda hemställan.

Omröstningen utföll med 103 ja mot 79 nej; och hade kammaren alltså beslutat enligt ja-propositionens innehåll.

Under mom. b) hemställde utskottet, att herr Ljungmans motion n:o 11 icke heller måtte af Riksdagen bifallas.

Efter föredragning häraf anförde:

Herr Ljungman: Då tiden är så långt framskriden, skall jag ej göra något yrkande, utan blott säga, att jag tror, att utskottet något missuppfattat omfattningen af de anordningar, min motion förordar, och att det är nödigt, att åtminstone någon förändring göres i den nuvarande organisationen af fiskeriadминистраtionen för sötvattens- och östersjöfisket. Jag gör emellertid, som sagdt, ej något yrkande, men skall återkomma till frågan en annan riksdag.

Herr von Friesen: Efter den utgång, som voteringen fått i första punkten, torde »klämman» i den nu föredragna andra punkten böra ändras, och jag hemställer för min del, att den måtte erhålla följande lydelse: att herr Ljungmans motion n:o 11 ej må af Riksdagen bifallas.

Vidare yttrades icke. Efter af herr talmannen i sådant afseende gifven proposition biföll kammaren utskottets hemställan med den af herr von Friesen föreslagna redaktionsförändring.

Som tiden nu var långt framskriden, uppskötts den vidare föredragningen af föreliggande utlåtande till kl. 7 e. m., till hvilken tid

kammarens ledamöter medelst utfärdadt anslag kallats att åter sammanträda.

§ 12.

Upplästes två till kammaren ytterligare inkomna sjukbetyg, så lydande:

1:o Herr arkitekten J. A. Westerberg är till följd af lungkatarr ur stånd att infinna sig vid Riksdagens förhandlingar.
Stockholm den 22 februari 1893.

Edv. R. Petersson,
legitim. läkare.

2:o Ledamoten af Riksdagens Andra Kammare herr A. Hansson i Solberga, som lider af Iscias (höftnervsinflammation), är tills vidare oförmögen att bevista kammarens sammanträden, intygar
Stockholm den 22 februari 1893.

J. Rudberg,
legit. läkare.

§ 13.

Herr statsrådet m. m. *V. L. Groll* aflemnade Kongl. Maj:ts proposition till Riksdagen angående pension å allmänna indragningsstaten för verkmästaren vid Mariebergs ammunitionsfabrik Anton Georg Wallin.

Denna proposition bordlades.

Härefter åtskildes kammarens ledamöter kl. 3,44 e. m.

In fidem
Hj. Nehrman.